

Transformatieplan

Sociaal Domein

gemeente Tynaarlo

College van burgemeester en wethouders

12 april 2016

Samenvatting

Gemeenten zijn met ingang van 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurige zieken en ouderen. Een deel van deze taken hadden zij al, een deel hebben ze overgenomen van de Rijksoverheid. Het idee is dat gemeenten dicht bij de inwoners zitten en de zorg effectiever, met minder bureaucratie en goedkoper kunnen leveren.

Het overhevelen van deze belangrijke taken is in twee fasen opgedeeld. De eerste fase is de transitie. Letterlijk: het overhevelen van de taken en het op poten zetten van een organisatie die de taken goed uit kan voeren. De tweede fase is de transformatie, een hervorming van het sociale domein. In deze fase is ruimte en vertrouwen in de kracht van de samenleving belangrijk. De gemeente zal meer aansluiten bij en een beroep doen op de eigen kracht van de inwoners en het zelfoplossend vermogen van de samenleving. Ook worden met zorgaanbieders nieuwe vormen van zorg gezocht.

We hebben nu één jaar ervaring met deze nieuwe taken (2015) en zetten de volgende stap naar het inpassen van de nieuwe taken volgens onze visie en ambitie uit het college-manifest (2014-2018), de Visienotitie (2012) en andere beleidsdocumenten die in de fase van transitie zijn vastgesteld.

We kijken nu terug op het jaar 2015 en hebben de volgende ervaringen opgedaan:

- De drie sociale teams en het toegangsteam Jeugd zijn van start, en bouwen hun netwerk op.
- Alle herindicaties zorg in natura zijn afgerond; alle PGB cliënten zijn gesproken, herindicaties zijn vrijwel afgerond;
- In totaal zijn er circa 2.000 (keukentafel-) gesprekken bij cliënten geweest, er zijn 400 regietrajecten (trajecten waar meer begeleiding nodig is) ;
- De inwoners die in 2014 zorg kregen en waarvoor de continuïteit in het verlenen van de zorg voorop stond hebben in 2015 ook daadwerkelijk die zorg ontvangen;
- Er is met name zorg verleend aan cliënten die reeds zorg ontvingen en er zijn geringe aantallen nieuwe cliënten bij gekomen;
- In totaal zijn er 5 klachten binnengekomen en 23 bezwaarschriften (waarvan 22 gericht op de huishoudelijke hulp);
- Om uitvoering te geven aan de Participatiewet is hard gewerkt aan het opzetten van één uitvoeringsorganisatie: Werkplein Drentsche Aa.
- Regelingen voor financiële tegemoetkomingen in de kosten voor huishoudelijke hulp of voor specifieke doelgroepen worden onderbenut; in 2015 leidt dat tot voordelen;
- De administratie is steeds beter op orde;
- Financieel zijn we binnen de gestelde kaders gebleven en er is aan het eind van het jaar zelfs sprake van verrassende budgetoverschotten op alle gebieden, zowel WMO, jeugd, participatie.

De trends van de Tynaarlose samenleving zijn in beeld:

- Tynaarlo kent een relatief groot aandeel oudere inwoners, en deze oudere inwoners leven gemiddeld langer;
- Oudere inwoners blijven steeds langer thuis wonen;
- Tynaarlo kent relatief iets meer jongeren dan andere gemeenten in Drenthe;
- Het percentage jongeren (0-18 jaar) dat jeugdzorg ontvangt is het laagst van de gemeenten in Drenthe (8% tegenover 11% gemiddeld);
- Van de jongeren in jeugdzorg in Tynaarlo heeft driekwart de lichtste vormen van zorg;
- De helft van de jeugdzorg wordt beschikbaar gesteld via de huisarts;
- Het werkloosheidspercentage in Tynaarlo is iets onder het Drents gemiddelde : 6,1 ten opzichte van landelijk 7,5%, ook is het aantal mensen met een uitkering of een reïntegratietraject lager dan gemiddeld;
- Het aantal cliënten met een Wmo-voorziening (nieuwe taken) is lager dan vooraf ingeschat;
- Er is een lichte stijging te zien in de vraag naar dagbesteding in de laatste maanden van 2015;
- Tynaarlo heeft een tussenvoorziening in Eelde en op termijn een AZC in Zuidlaren;
- Tynaarlo kent veel mensen die actief zijn als vrijwilliger.

Wij zien de volgende aandachtspunten:

- Groepen die we nog onvoldoende bereiken en volgens kaders van regelgeving en eigen ambities wel zouden willen bereiken:

- risico-jongeren zonder perspectief, die rondhangen en overlast veroorzaken;
- inwoners met een bijstandsuitkering aan wie gevraagd wordt om te participeren ('participeren de norm');
- de groeiende groep statushouders die willen en moeten kunnen integreren;
- toename van verwarde personen;
- vechtscheidingen die met name bij kinderen problemen veroorzaken;
- mantelzorgers die onvoldoende ondersteund worden;
- mensen die van ondersteuning afzien, mogelijk door hoge eigen bijdrage of niet kunnen vinden van de inkomensondersteunende regelingen;
- Nieuwe doelgroepen, na het wegvallen van instroom in Wsw en Wajong, plaats bieden in beschut werk of andere vormen van participatie in een beschermde omgeving, zoals oa de taakstelling voor invulling van garantiebanen;
- Voor de huidige groep inwoners die soms dure ondersteuning nodig heeft moeten we producten en diensten ontwikkelen die preventiever en lichter zijn. Voorbeelden hiervan zijn het bieden van intensieve zorg om te voorkomen dat beschermd wonen nodig is, inloopvoorziening voor mensen die buiten een instelling wonen maar wel behoefte hebben aan contact en preventieve en collectieve voorzieningen laten opzetten door of op initiatief van sociale teams;
- De effectiviteit van de inzet van sociale teams en toegangsteam jeugd verder te verbeteren, meer de verbinding te maken tussen de Wmo, de Jeugdhulp en Participatiewet, meer te werken volgens één gezin één plan.

Transformatie: aan welke speerpunten willen we werken?

De nieuwe taken vergen een hervorming van het sociale domein. We maken de omslag van complexe, verkokerde ondersteuning, georganiseerd op afstand van inwoners naar eenvoudige, integrale en preventieve ondersteuning dichtbij. Eigen kracht, zelfredzaamheid en zelfregie van inwoners zijn belangrijke begrippen hierbij. Hiermee ontwikkelen we de participatiesamenleving en worden de omvang en de kosten van de verzorgingsstaat beperkt. De transformatie zal plaatsvinden op vijf terreinen: Preventie, Participatie en ontplooiing, Samenhang in de samenleving, Vangnet en Monitoring.

De aandachtspunten gekoppeld aan de trends in de samenleving, hebben we in dit plan tot speerpunten van beleid gemaakt. Hiervan is een overzicht gemaakt met prioriteiten voor de periode 2016 – 2017. Alle prioriteiten dragen bij aan het realiseren van de visie en ambities genoemd in beleidsnota's en het Manifest en ter uitvoering van de wetten die ten grondslag liggen aan de decentralisaties. Deze zijn er tevens op gericht om de taken structureel budgettair neutraal (binnen de rijksbijdrage) uit te voeren.

Speerpunten voor 2016 en 2017

Groepen bereiken die nu nog onvoldoende bereikt worden:	2016	2017
Risico-jongeren perspectief bieden	100.000	
Nieuwe vormen van zorg ter beperking van beschermd wonen		150.000
'Participeren de norm', ter voorkoming van andere problemen, inclusief makelaarsfunctie en begeleiding vrijwilligers	100.000	100.000
Verminderen van armoede/schuldhulpverlening	50.000	75.000
Mantelzorgers ondersteunen	60.000	
Onderzoeken naar niet-gebruik van ondersteuning	40.000	

Voor bestaande cliënten een preventiever en lichter aanbod	2016	2017
Problemen door vechtscheidingen voorkomen		50.000
Langer zelfstandig thuis wonen		30.000
Inloophmogelijkheid kwetsbare inwoners ter voorkoming van sociaal isolement		150.000
Opzetten van preventieve/ collectieve activiteiten	50.000	55.000
Sociale kaart als wegwijzer	40.000	
Effectiviteit van onze inzet verhogen	2016	2017
Nulmeting naar zelfredzaamheid en participatie tbv monitor		60.000
Doorontwikkeling toegang Tynaarlo (sociale teams, toegangsteam jeugd)*	50.000	
Uitvoeringskosten actieplan (1 fte)	30.000	40.000
Totaal	520.000	710.000
2016 en 2017: 1.230.000		

*Reeds door college besloten (8-3-2016)

Bovengenoemde investeringen beogen een structureel effect te sorteren die een bijdrage levert aan de transformatie.

We stellen voor hiermee aan de slag te gaan, volgens de werkwijze van overheidsparticipatie, als beschreven in de organisatievisie Koers 2015-2025. Hoewel we nu een helder beeld hebben van de onderdelen waarop inzet gewenst is, hebben we nog niet geheel de exacte wijze waarop dit invulling zal krijgen. We putten hierbij uit best practices elders in het land en sluiten aan bij initiatieven uit onze samenleving (inwoners, vrijwilligersorganisatie, zorgaanbieders). We kunnen dus geen harde garanties geven over benodigde middelen en wijze waarop de uitvoering zal plaatsvinden. We zullen de voortgang en effecten op de bestaande zorg en in nieuwe ontwikkelingen in beeld brengen via de monitor WMO, jeugd en participatie. Op basis van deze gegevens kan steeds bijstelling plaatsvinden. Bij de jaarrekening 2016 zullen we wederom kritisch de resultaten analyseren om eind 2017, in de begroting 2018, beleid op te nemen waarbij taak, ambitie en structureel budget met elkaar in balans zijn.

We zullen het transformatieplan, inclusief de activiteiten die als prioriteiten zijn benoemd, en daarin opgenomen investeringen bekostigen uit de structurele overschotten op de rijksmiddelen 2016 en 2017. In de Argi is bovendien voor 2016 een bedrag van € 1 miljoen gemarkeerd voor tegenvallers op WMO, jeugd en participatie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Wat vooraf ging	6
1.2 Doel	9
1.3 Leeswijzer	9
2. Visie en ambities.....	10
2.1 Visie sociaal domein	10
2.2 Ambities in het sociale domein	10
3. De transformatie	12
3.1 Het doel van de transformatie	12
3.2 De wegen ontdekken en ontwikkelen.....	12
3.3 Totstandkoming transformatieplan	13
4. Transformatiedoelen.....	14
4.1 Inhoud	14
4.2 Rol gemeente	14
4.3 Schema transformatie	15
4.4 Prioriteiten 2016 en 2017.....	16
5. Financiën	19
Bijlage 1 Monitor Sociaal Domein 2015	20
Bijlage 2 Investeringen in sociaal domein	31
Bijlage 3 Samenvatting bijeenkomst 22 juni	40

1. Inleiding

Gemeenten zijn met ingang van 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurige zieken en ouderen. Een deel van deze taken hadden zij al, een deel hebben ze overgenomen van de Rijksoverheid. Het idee is dat gemeenten dicht bij de inwoners zitten en de zorg effectiever, met minder bureaucratie en goedkoper kunnen leveren.

Het overhevelen van deze belangrijke taken is in twee fasen is opgedeeld. De eerste fase is de transitie. Letterlijk: het overhevelen van de taken en het op poten zetten van een organisatie die de taken goed uit kan voeren. De andere fase is de transformatie, een hervorming van het sociale domein. In deze fase is ruimte en vertrouwen in de kracht van de samenleving belangrijk. De gemeente zal meer aansluiten bij en een beroep doen op de eigen kracht van de inwoners en het zelfoplossend vermogen van de samenleving. Ook worden met zorgaanbieders nieuwe vormen van zorg gezocht en worden ook pilots gestart. Dit is een fase waarin aan de voorkant niet precies valt te zeggen wat de uitkomsten zullen zijn en lijkt het dat we rondom controle en sturing wat 'losser zijn'. Wel blijven we monitoren en ook zullen we niet alle nieuwe ontwikkelingen in een keer uitwerken. Er is daarom voldoende mogelijkheid om tussentijds bij te sturen en keuzes te maken.

In deze notitie trekken we lering uit de ervaringen van het eerste jaar met deze nieuwe taken, -2015- en zetten de volgende stap naar het inpassen van de nieuwe taken volgens onze visie en ambitie uit het college-manifest (2014-2018), de Visienotitie (2012) en andere beleidsdocumenten die in de fase van transitie zijn vastgesteld.

Het is een proces van zoeken en leren. Van ontdekken en ontwikkelen. Dit doen we samen met vele partijen uit 'het veld'. Zonder het exacte eindresultaat te kennen, moeten de eerste stappen worden gezet. Dit betekent niet dat we helemaal aan het begin staan van deze verandering. Want laten we niet vergeten dat er al veel gebeurt in onze samenleving.

Hoe we tot de transformatie willen komen en op welke terreinen de transformatie nodig is, beschrijven we in deze notitie.

1.1 Wat vooraf ging

Landelijk

De zorgkosten in Nederland lieten de afgelopen periode een enorme stijging zien. De toenemende vergrijzing zal bij ongewijzigd beleid de kosten nog verder doen stijgen. Om deze groei om te buigen heeft de Rijksoverheid de stelselwijziging in de zorg doorgevoerd. Deze bestaat uit de decentralisatie van AWBZ-taken en Jeugdzorg naar gemeenten, de invoering van de Wet Langdurige Zorg, en de invoering van de Participatiewet. Met de overheveling van deze taken van Rijk naar gemeente die op 1 januari 2015 is ingegaan, de transitie, is de gemeente verantwoordelijk voor vrijwel de gehele maatschappelijk ondersteuning van onze inwoners, van jong tot oud. Het doel van het Rijk bij de transitie is een omslag naar Zorg Dichtbij. Dit houdt in: 'meer zorg in de buurt, meer samenwerking tussen aanbieders en houdbaar gefinancierde voorzieningen, zodat ook latere generaties er nog gebruik van kunnen maken. Gemeenten kunnen meer maatwerk bieden en inspelen op lokale omstandigheden en zorgbehoeften van cliënten'.

Dit vraagt om een hervorming, de transformatie, in het sociale domein.

De stelselwijziging moet:

- Een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de participatiesamenleving;
- De fragmentatie van het ondersteuningsaanbod tegengaan.
- De omvang en de kosten van de verzorgingsstaat beperken.

Na het feitelijk inrichten van deze uitvoeringstaken bij gemeenten, die we de fase van de transitie noemen, dient zich de fase van de transformatie aan. Transformatie is er op gericht om de maatschappelijke doelen van de stelselwijziging te realiseren. Ook het monitoren van de ontwikkelingen en de financiën maken hier onderdeel van uit. De verantwoordelijkheid voor deze transformatie ligt voornamelijk bij gemeenten, instellingen en uitvoerende professionals.

In Tynaarlo

Vanaf 2012 hebben we ons al voorbereid op de nieuwe taken in het sociale domein. In deze periode zijn visie, beleid, het toegangsmodel, inkoop, verordeningen, uitvoeringsregels, monitoringsbeleid en een risico-inschatting gemaakt.

Met de uitvoering is in 2013 gestart met de eerste pilot Sociaal Team. In 2014 zijn sociale teams in de hele gemeente gestart. Daarnaast is via de Notitie Toegang en het Organisatieplan de uitvoeringsorganisatie verder opgebouwd: een apart telefoonnummer voor zorg-vragen, een juridische backoffice, uitbreiding van de administratie, opbouw van het Toegangsteam Jeugd, het aannemen van gekwalificeerd personeel en de inrichting van gerelateerde werkprocessen. Deze werkzaamheden zijn afgerond en de werkzaamheden uit het project transities hebben een plek gekregen binnen de lijnorganisatie.

Het eerste jaar van werken met de gedecentraliseerde taken zit er op. In de Monitor Sociaal Domein maken we in financieel en inhoudelijk opzicht de balans op. In bijlage 1 treft u deze Monitor aan.

De belangrijkste resultaten in 2015 op inhoudelijk gebied zijn:

- De drie sociale teams en het toegangsteam Jeugd zijn werkzaam in de gemeente. Zij leren de inwoners kennen, doen ervaring op, bouwden hun netwerk op. Ze werken nauw samen met hulpverleners, zorgaanbieders en organisaties.
- Alle herindicaties zorg in natura zijn afgerond;
- Alle PGB cliënten zijn gesproken, herindicaties zijn vrijwel afgerond;
- In totaal zijn er circa 2000 (keukentafel-) gesprekken bij cliënten geweest, er zijn 400 registrajecten ;
- De inwoners die in 2014 zorg kregen en waarvoor de continuïteit in het verlenen van de zorg voorop stond hebben in 2015 ook daadwerkelijk die zorg ontvangen;
- Er is met name zorg verleend aan cliënten die reeds zorg ontvingen en er zijn geringe aantallen nieuwe cliënten bij gekomen;
- In totaal zijn er 5 klachten binnengekomen en 23 bezwaarschriften (waarvan 22 gericht op de huishoudelijke hulp);
- Om uitvoering te geven aan de Participatiewet is hard gewerkt aan het opzetten van één uitvoeringsorganisatie: Werkplein Drentsche Aa.
- Regelingen voor financiële tegemoetkomingen in de kosten voor huishoudelijke hulp of voor specifieke doelgroepen worden onderbenut; in 2015 leidt dat tot voordelen
- De administratie is steeds beter op orde.
- Financieel zijn we binnen de gestelde kaders gebleven en er is aan het eind van het jaar zelfs sprake van een verrassende onderbesteding op alle gebieden, zowel WMO, jeugd, participatie.

Wij zien de volgende aandachtspunten:

- Groepen die we nog onvoldoende bereiken en volgens kaders van regelgeving en eigen ambities wel zouden willen bereiken: risico-jongeren zonder perspectief, inwoners met een bijstandsuitkering die gevraagd worden en vragen om te participeren ('participeren de norm'), de groeiende groep statushouders die willen en moeten kunnen integreren, toename van verwarde personen, doorontwikkeling van ons Toegangsmodel, mogelijk mensen die bv door hoge eigen bijdrage of niet kunnen vinden van de inkomensondersteunende regelingen zorg mijden
- Nieuwe doelgroepen, na het wegvallen van instroom in Wsw en Wajong, plaats bieden in beschut werk of andere vormen van participatie in een beschermde omgeving, zoals oa de taakstelling voor invulling van garantiebanen
- Producten en diensten ontwikkelen om preventiever, lichter en nabijer zorg te verlenen (conform doel van de decentralisatie, visie en ambitie), zoals meer intensieve zorg om te voorkomen dat beschermd wonen nodig is, inloop-voorziening voor mensen die buiten een instelling wonen maar wel behoefte hebben aan contact en preventieve en collectieve voorzieningen laten opzetten door of op initiatief van sociale teams.
- De effectiviteit van de inzet van gemeentemiddelen verder te verbeteren.

De trends van de Tynaarlose samenleving zijn in beeld:

- Tynaarlo kent een relatief groot aandeel oudere inwoners, en deze oudere inwoners leven gemiddeld langer
- Oudere inwoners blijven steeds langer thuis wonen
- Tynaarlo kent relatief iets meer jongeren dan andere gemeenten in Drenthe
- Het percentage jongeren (0-18 jaar) dat jeugdzorg ontvangt is het laagst van de gemeenten in Drenthe (8% tegenover 11% gemiddeld)
- Van de jongeren in jeugdzorg in Tynaarlo heeft driekwart de lichtste vormen van zorg.
- De helft van de jeugdzorg wordt beschikbaar gesteld via de huisarts.
- Het werkloosheidspercentage in Tynaarlo is iets onder het Drents gemiddelde : 6,1 ten opzichte van landelijk 7,5%, ook is het aantal mensen met een uitkering of een reïntegratietraject lager dan gemiddeld.
- Het aantal cliënten met een Wmo-voorziening (nieuwe taken) is lager dan vooraf ingeschat.
- Er is een lichte stijging te zien in de vraag naar dagbesteding in de laatste maanden van 2015.
- Tynaarlo heeft een tussenvoorziening in Eelde en op termijn een AZC in Zuidlaren

Tynaarlo kent veel mensen die actief zijn als vrijwilliger

Door verandering van taken en aanpak in het sociale domein is een omslag in denken nodig. Bij een kleinere rol van de formele zorg -door veranderingen in het zorgstelsel- wordt de zorg schraler. Dit doet een groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners, meer eigen inzet (van mensen zelf en van hun directe omgeving). Ook kan het ontstaan van nieuwe netwerken en samenwerkingsverbanden dit gat deels opvullen. Om de ongewenste situatie dat mensen tussen wal en schip vallen, te voorkomen, is een omslag in denken nodig. Anders denken en doen van zowel de gemeente, inwoners, als alle partners in de gemeente, zowel professionele zorgorganisaties als vrijwilligers(-organisaties).

Tenslotte hebben we een financiële uitdaging: hoe zorgen we ervoor dat we onze functie als vangnet kunnen waarmaken, waarbij de uitgaven blijvend binnen de beschikbare budgetten passen.

Wat gebeurt er verder al?

De werkwijze van de overheid verandert. We willen handelen vanuit het perspectief van de inwoner en acteren als partner: de overheid participeert. Om ons voor te bereiden op de toekomst is een organisatievisie opgesteld: Koers 2015-2025.

Niet alleen de gemeente begint langzaam te veranderen, ook zien we dat sommige inwoners en (vrijwilligers)organisaties al anders beginnen te denken. Zo richt de GGD zich al meer op de gemeente.

Daarnaast zijn de Wmo-adviesraad en de Cliëntenraad bezig een omslag te maken. Begin 2015 hebben zij de opdracht gekregen een houtskoolschets op te stellen met de contouren van een nieuwe participatieraad. Gezamenlijk met een aantal andere werkgroepen heeft een aantal brainstormbijeenkomsten geresulteerd in een houtskoolschets die eind 2015 aan de gemeente is aangeboden.

1.2 Doel

Het doel van deze notitie is het in beeld brengen op welke gebieden de transformatie moet gaan plaatsvinden en welke aanpak de gemeente Tynaarlo hierbij kiest. In deze notitie wordt ingegaan op de gebieden van transformatie en worden de prioriteiten voor 2016 en 2017 beschreven.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk twee beschrijft de visie, streefbeeld en ambities van het sociale domein. Hoofdstuk drie gaat in op het doel van de transformatie, de aanpak en de totstandkoming van het transformatieplan. De terreinen waarop de transformatie moet gaan plaatsvinden staan in hoofdstuk vier. Dit hoofdstuk vier gaat tevens in op de rol van de gemeente en de prioriteiten voor 2016 en 2017. In hoofdstuk vijf behandelen we de financiën. Als bijlagen zijn de Monitoring Sociaal domein bijgevoegd, een overzicht met de prioriteiten en benodigde investeringen en de samenvatting van de bijeenkomst op 22 juni 2015.

2. Visie en ambities

2.1 Visie sociaal domein

In 2012 heeft de gemeenteraad van Tynaarlo de visie en het streefbeeld voor het sociale domein vastgesteld. Deze is vastgelegd in de kadernota Kansrijk Leven (Wmo) en in de Visienotitie 'Iedereen heeft talent'. In het college-manifest (2014-2018) zijn deze visie en de ambitie op dit terrein prominent op de agenda geplaatst. Ze zijn als volgt verwoord:

Visie:

'Wij vinden het belangrijk dat iedereen meedoet, elkaar kan ontmoeten en dat mensen oog voor elkaar hebben. Mensen realiseren hun kansen en ontplooiing vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en kunnen dat geheel of grotendeels zelf. Waar het niet lukt, organiseren we als gemeente een vangnet' (Manifest 2014-2018, Wmo kadernota Kansrijk Leven 2013-2016 gemeente Tynaarlo).

Ons streefbeeld is:

- Ieder mens neemt de regie op zijn eigen leven. Iedereen doet – vanuit zijn eigen kracht en inzet – naar vermogen (talent) mee en wordt hierbij ondersteund en gefaciliteerd;
- Er is een doorgaande lijn in de ontwikkeling van mensen en de dienstverlening is afgestemd op de verschillende levensfasen en fasen in ontwikkeling;
- Inwoners krijgen – indien nodig – een passend aanbod. Inwoners met complexe en zware problematiek zijn in beeld. Bij hulp of ondersteuning streven we naar een integrale aanpak (1 gezin, 1 plan en 1 regisseur) gericht op alle leefgebieden (Manifest 2014-2018, Visiedocument 'Iedereen heeft talent – 2012).

2.2 Ambities in het sociale domein

Inwoners centraal

De inwoner, het gezin of het huishouden staat centraal in onze ambitie. Ieder mens neemt de regie op zijn eigen leven, al dan niet met ondersteuning van het informele netwerk. We willen dat iedereen, naar eigen vermogen, mee kan doen in de samenleving. Dit betekent dat we werken met maatwerkvoorzieningen, passend en afgestemd op vraag en behoefte. We maken in voorkomende gevallen per huishouden één plan en één persoon voert de regie. In eerste instantie is dit de inwoner zelf. De eigen kracht van de inwoner staat voorop en wordt zo nodig gestimuleerd.

De inwoner heeft de vrijheid de zorgaanbieder te kiezen die het best bij hem past. Dit regelen we zoveel mogelijk in natura en inwoners kunnen gebruik maken van een persoonsgebonden budget. Wanneer nodig ondersteunen we de inwoner hierbij.

De inwoner heeft het recht ons uit te dagen als hij denkt de zorg in zijn buurt/ voor zijn doelgroep beter te kunnen regelen (right to challenge).

Integraal

We benaderen de taken die de gemeente heeft en krijgt in het kader van de decentralisatie jeugdhulp, ondersteuning en werk en inkomen als een integraal geheel. De vragen en problemen van inwoners spelen zich ook vaak op meerdere terreinen af. We ontwikkelen beleid dat leidt tot een geheel zonder schotten.

We kijken hierbij ook nadrukkelijk naar de overgangen tussen de wetten. Jongeren die 18 worden begeleiden we bij de overgang naar de Wmo of de Wet langdurige zorg. Door het werken met Sociale teams en expertiseteams in een integrale toegang kan dit ook soepel verlopen. Van aanbieders vraagt dit maatwerk en samenwerking.

Van zorg naar ondersteuning

Door in te zetten op vroegtijdige lichte ondersteuning en preventie kunnen grotere problemen bij inwoners voorkomen worden. Daardoor hoeven inwoners minder vaak een beroep te doen op zwaardere en duurdere zorg.

Om te zorgen dat minder mensen een beroep doen op de tweede lijnszorg, zetten we in op het versterken van de basis: de nulde en eerste lijnsondersteuning. Daarom buigen we individuele voorzieningen waar mogelijk om naar algemene en/of collectieve voorzieningen die we zo dichtbij mogelijk organiseren. Het gebruik van deze voorzieningen gaat altijd vóór op een individuele voorziening en maakt onderdeel uit van het maatwerk. Inwoners blijven langer thuis wonen met de scheiding van wonen en zorg. De Sociale teams, maar ook hun eigen netwerk, ondersteunen hen hierbij. We ondersteunen mantelzorgers zoveel mogelijk.

Samen

We sluiten aan bij huidige initiatieven en samenwerkingsverbanden tussen organisaties en we willen de sociale structuur op wijk- en buurtniveau versterken. We stimuleren vrijwilligerswerk. We faciliteren zo nodig initiatieven. De eigen kracht van de samenleving is hierin leidend. We zorgen voor goede contacten met huisartsen en wijkverpleegkundigen.

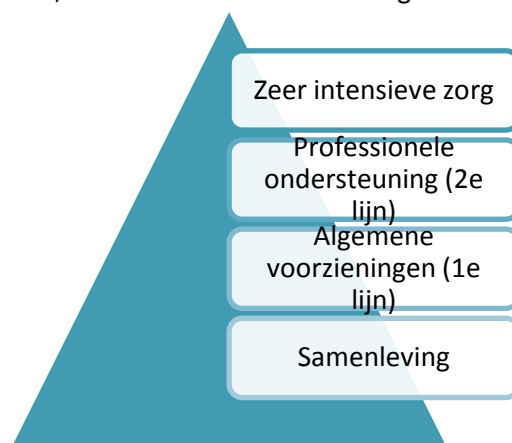
Het gaat ook over een geleidelijke overgang waarbij inwoner, organisatie en aanbieder samen optrekken. De gemeente neemt hierin haar rol: samen komen we tot een oplossing. Hierbij hebben wij vertrouwen in de samenleving. We willen de armoede en de negatieve effecten hiervan op het leven en opgroeien tegengaan.

Minder kosten

De bezuiniging op de nieuwe taken willen we vormgeven vanuit de ambitie van deregulering en transformatie. Minder regels en vereenvoudigde procedures voor organisatie en aanbieders moeten leiden tot minder kosten.

Een grote verandering; zorg tegen lagere kosten, moet ook komen uit de verandering van denken en doen. We doen meer samen en stimuleren creativiteit en innovatie.

Om onze ambities te realiseren, moeten we een verschuiving maken in de mate van ondersteuning:

Figuur 1: de ondersteuningspiramide

Inwoners nemen de verantwoordelijkheid voor zichzelf en voor elkaar. Er moet een beweging van de zware naar lichte zorg op gang gebracht worden, van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn. Er wordt een verdere verschuiving verwacht naar inwoners, hun sociale netwerken en de civil society.

3. De transformatie

3.1 Het doel van de transformatie

Na de voorbereidende werkzaamheden voor de nieuwe uitvoeringstaken, staan wij in Tynaarlo voor de nieuwe fase: de transformatie. Deze transformatie is nodig om uitvoering te geven aan de beschreven visie en ambities. Dit vergt een andere manier van denken en doen. Deze nieuwe manier van werken moet gaan landen, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als in de samenleving. De transformatie is een complex veranderproces en vergt een lange adem. De gemeente, organisaties en de inwoners moeten elkaar vinden in een hernieuwd lokaal samenspel en ieder zal zich deze verandering eigen moeten maken. Het vergt veel tijd voordat de cultuuromslag is gerealiseerd. Dit programma gaan we eerst voor vier jaar aan (2016-2019).

Voor de transformatie in Tynaarlo hanteren we het volgende doel:

Veranderingen in de Tynaarlose samenleving initiëren en faciliteren waardoor visie en ambitie werkelijkheid worden. Hierbij blijven de kosten van de (nieuwe) gemeentetaken in het sociale domein binnen het rijksbudget.

De transformatie wordt aangepakt vanuit deze notitie. Dit zetten we op in de vorm van een programma. Bij een programma is het einddoel helder, maar moet een groot deel van die weg al werkende worden 'ontdekt' en ontwikkeld. Deze weg moeten we bewandelen, samen met de buitenwereld. We zijn van plan de transformatie organisch te laten verlopen. We zetten per jaar 'activiteiten' in en evalueren aan het einde van elk jaar. Tijdens de transformatie houden we vast aan de in hoofdstuk twee beschreven visie en ambities.

Voor de transformatie hanteren wij geen uitgewerkte programma's, of gedetailleerde projectplannen. Zo wordt de transformatie geen blauwdruk die wij vanuit de gemeente opleggen, maar wordt het een richting waarin wij samen met de inwoners en organisaties bewegen. Om de omslag te maken moet ruimte gecreëerd worden waarin de gemeente, inwoners en organisaties kunnen leren en experimenteren om te kijken wat werkt en wat nodig is.

3.2 De wegen ontdekken en ontwikkelen

Na het inrichten van de uitvoeringsorganisatie (transitie) en het opdoen van ervaring in het eerste jaar van de uitvoering, gaan we de stappen zetten. Deze notitie geeft richting aan de verandering in een andere manier van werken. In deze notitie worden de activiteiten beschreven die bijdragen aan de transformatie. Dit zijn zowel intensiveren van bestaande activiteiten, als een aantal nieuwe activiteiten en speerpunten. In het volgende hoofdstuk benoemen we de prioriteiten voor 2016 en 2017.

Hoewel we nu een helder beeld hebben van de onderdelen waarop inzet gewenst is, hebben we dat nog niet geheel rond de exacte wijze waarop dit invulling zal krijgen. We putten hierbij uit best practices elders in het land en sluiten aan bij initiatieven uit onze samenleving (inwoners, vrijwilligersorganisatie, zorgaanbieders). De uitvoering van de transformatie doen wij steeds in nauw overleg met de buitenwereld. Wij sluiten aan bij de behoefte die leeft in de buitenwereld en gaan vraaggericht te werk, in plaats van aanbodgericht. We zijn hierin flexibel.

We kunnen dus geen harde garanties geven over benodigde middelen en wijze waarop de uitvoering zal plaatsvinden.

We zullen de voortgang en effecten op de bestaande zorg en in nieuwe ontwikkelingen in beeld brengen via de monitor sociaal domein. Op basis van deze gegevens kan steeds bijstelling plaatsvinden. Bij het opstellen van de begroting 2018 wordt dit overzicht betrokken.

3.3 Totstandkoming transformatieplan

Het opstellen van de transformatie-agenda hebben we samen met 'het veld' gedaan. De inhoud en vorm van het transformatieplan is tot stand gekomen door thema's, ideeën en acties op te halen bij collega's (beleid en uitvoering), stuurgroep, portefeuillehouders, adviesraden en allerlei inspirators vanuit 'het veld'. Het plan put daarnaast uit de eerder opgestelde notitie Zorgeconomie. Daarnaast is het transformatieplan besproken in de raads werkgroep.

Als bijlage vindt u een samenvatting van de uitkomsten van de bijeenkomst met partijen uit het 'veld' van 22 juni 2015.

4. Transformatiedoelen

In dit hoofdstuk beschrijven we de verschillende terreinen van de transformatie. Ook gaan we in op de rol die de gemeente daarbij heeft. In paragraaf 4.3 vindt u de transformatie in een schema weergegeven. Ten slotte worden de prioriteiten voor 2016 en 2017 aangegeven.

4.1 Inhoud

Op basis van onze visie en ambitie onderscheiden we verschillende terreinen waarop de transformatie vorm zal krijgen:

1. Preventie: *'vitale mensen vitaal houden! Gezond en sociaal veilig!'*
2. Participatie en ontplooiing: *'iedereen doet mee'*
3. Samenhang in de samenleving en oog voor elkaar: *'prettig wonen en leven'*
4. Vangnet: *'samen lossen we het op'*
5. Monitoring: *'weten wat er gebeurt in de Tynaarlose samenleving'*

4.2 Rol gemeente

De gemeente heeft in de organisatievisie "Koers 2015-2025" de koers voor de komende jaren bepaald: *"We zijn een heldere en transparante organisatie en handelen vanuit het perspectief van onze inwoners. De gemeente is de overheidsinstantie die het dichtst bij de inwoners staat. Daarom is onze dienstverlening digitaal waar het kan, maar schuiven we bij aan tafel als dat nodig is. Inwoners gaan in toenemende mate bepalen hoe directe leefomgeving op wijk- en buurtniveau wordt beheerd. De gemeente doet hierin een stapje terug en gaat een adviserende en ondersteunende positie innemen. Hierbij vertrouwen we op de zelfredzaamheid van onze inwoners"*.

De rol van de gemeente kent in de transformatie diverse facetten:

- De rol van de gemeente is: faciliterend, stimulerend, fungerend als sparringpartner, het verbinden van partijen en het mogelijk maken van pilots. De gemeente moet niet alleen naar probleemsituaties kijken, maar moet ook inwoners op een positieve manier prikkelen en samen de kansen en de mogelijkheden benutten.
- De rol van de gemeente is het vaststellen, bijstellen en doorontwikkelen van beleid. Per situatie bekijken we hoe we inwoners en partijen actief kunnen betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid.
- De gemeente treedt in sommige situaties op als regisseur.
- Een andere rol van de gemeente is om het overzicht te behouden op de ontwikkelingen die zich afspelen bij onze inwoners, aanbieders en andere partners (zoals bijvoorbeeld zorgverzekeraars). Hier past de rol van monitoring.
Bij de verantwoordelijkheid van het garanderen en organiseren van het vangnet en het beheren van de financiële middelen hoort de rol van regievoerder, contractpartij / accountmanager, controleur, opdrachtgever/ werkgever.

De rol van de gemeente verschilt per situatie. Het is belangrijk dat de gemeente haar rol aanpast aan de verschillende situaties.

Naast deze actieve rollen zal de gemeente in sommige gevallen ook een terughoudende houding aan moeten nemen. We moeten ons ervoor behoeden (te veel) sturing te geven aan initiatieven.

In paragraaf 4.4 wordt de rol van de gemeente per terrein beschreven.

4.3 Schema transformatie

**Preventie: 'vitale mensen vitaal houden!
Gezond en sociaal veilig!'**

Eigen kracht en zelfredzaamheid
Aandacht kwetsbare groepen
Sport en gezondheid
Preventief aanbod
Geschikte woonruimte

Participatie en ontplooiing: 'Iedereen doet mee'

Kortste route naar werk
Vrijwilligers
Integratie in de wijk
Kwetsbare jeugd
Activiteiten in de wijk

**Samenhang in de samenleving en oog voor elkaar:
'prettig wonen en leven'**

Burgerinitiatieven
Sterke gemeenschappen
Vraag en aanbod samenbrengen
Verbinding initiatieven en organisaties/aanbieders
Signaleringsfunctie buurt/wijk

Ambitie sociaal domein

Inwoner centraal
Integraal
Zorg naar ondersteuning
Samen
Minder kosten

Wat is daarbij nodig?

1. Preventie
2. Participatie en ontplooiing
3. Samenhang in de samenleving en oog voor elkaar
4. Vangnet
5. Monitoring

Rol gemeente

Regievoering
Faciliteren
Verbindingen leggen
Stimuleren
Sparringpartner
Subsidiëren
Aanjagend en ondersteunend
Monitoren

Monitoring 'weten wat er gebeurt in de Tynaarlose samenleving'

Ontwikkelingen sociaal domein in beeld
Risiko's in beeld
Beleid ontwikkelen

Vangnet: 'samen lossen we het op'

Doorontwikkeling uitvoeringsorganisatie
Versterken 0^e en 1^e lijn
Verschuiving van 2^e lijn naar 0^e en 1^e lijn
Aansluiting beleid en uitvoering
Budgettair neutrale uitvoering

4.4 Prioriteiten 2016 en 2017

Hieronder schetsen we per terrein het doel, de rol van de gemeente en de concrete prioriteiten voor 2016 en 2017. Daarnaast zijn er nog tal van activiteiten die reeds gebeuren. Deze zijn niet in dit plan specifiek benoemd, aangezien ze al in de lijn zijn belegd. De uitvoering van de activiteiten doen we zoveel mogelijk in samenwerking met 'het veld': inwoners, initiatiefnemers, verenigingen organisaties, aanbieders, etc. Wie dit zijn verschilt per activiteit. Een deel van de prioriteiten kan in de lijn worden opgepakt, voor een ander gedeelte is een extra investering nodig. Veelal in expertise, onderzoek, een aanpak, die een structureel positief maatschappelijk effect hebben voor de toekomst.

➤ **Preventie: 'vitale mensen vitaal houden! Gezond en sociaal veilig!'**

Doel: iedereen kan gezond (blijven) leven in Tynaarlo in een sociaal veilige omgeving. Hoe langer mensen gezond en zo gelukkig mogelijk zijn, hoe minder zorg en ondersteuning zij nodig hebben. Mensen voelen zich sterk om vanuit hun eigen kracht te handelen en kunnen eventueel een beroep doen op hun netwerk.

Rol gemeente: faciliterend, aanjagend, (deels) subsidiërend.

Prioriteiten 2016/2017:

- Het opzetten van algemene voorzieningen in wijken en het ombuigen van individuele voorzieningen naar algemene voorzieningen.
- De sociale teams werken preventief in de wijk. Hiervoor investeren in extra capaciteit in sociale teams (0,5 fte per team, 3 teams, € 105.000 gedurende 1 jaar, start 2016)
- Verminderen van armoede en beperken van schuldhulpverlening door preventie en vroegsignalering van mensen in armoede en/of mensen met problematische schulden. Investering: 150.000 (75.000 in 2016/ 50.000 in 2017)
- Het bevorderen van geschikte woonruimte: publiekscampagne om mensen bewust te maken hoe zij langer zelfstandig thuis kunnen wonen, kosten: 30.000 (2017).

➤ **Participatie en ontplooiing: 'iedereen doet mee'**

Doel: iedereen neemt naar eigen vermogen deel aan de samenleving. We willen graag dat inwoners zich kunnen ontplooien. In het bijzonder geldt dit voor onze jeugd. Participatie werkt preventief, ter voorkoming van grotere problemen en gaat eenzaamheid tegen. Daarnaast bevordert het de kwaliteit van leven, geeft het zin aan het leven en biedt een dagritme.

Rol gemeente: enerzijds heeft de gemeente een taak vanuit onderwijshuisvesting en als opdrachtgever van de uitvoeringsorganisatie Participatiewet en als bekostiger van dagbesteding en beschut werk. Anderzijds moet zij faciliteren, verbindingen leggen en sparringpartner zijn, aanvullend op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners.

Prioriteiten:

- Nieuwe vormen van participatie vinden in (begeleid) vrijwilligerswerk, dagbesteding en beschut werk, zodat er nieuwe vormen van participatie ontstaan voor mensen die grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben of geen arbeidsperspectief (meer) hebben. Invullen van de taakstelling garantiebanen. Kosten: € 100.000 in 2016, € 100.000 in 2017.
- Risico-jongeren perspectief bieden door intensieve begeleiding naar werk/scholing etc: aanpak ontwikkelen hierop en implementeren. Kosten: 100.000 (2016)
- Mantelzorgers ondersteunen via respijtzorg ('even de zorg overlaten aan een ander'),
- De samenwerking op gang brengen tussen de sociale teams en de ISD.

- Arbeidsmarktbenadering, meer contact met werkgevers (arbeidsmarktregio Groningen en Werkplein Drentsche Aa) en kijken naar de eigen rol als werkgever voor invulling van garantiebannen/ werkpleerplekken etc.
- Doorontwikkeling naar één uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet: Werkplein Drentsche AA
- Sociale kaart digitaal beschikbaar hebben als middel om te kunnen participeren voor inwoners en hierin wegwijzer te zijn voor sociale teams. Kosten: 40.000 (2016).

➤ **Samenhang in de samenleving en oog voor elkaar: 'prettig wonen en leven'**

Doel: in de samenleving kijken mensen naar elkaar, hebben oog voor elkaar en voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de wijk of het dorp. Dit leidt tot sterke gemeenschappen. Vanuit de inwoners en het eigen netwerk ontstaan er initiatieven, al dan niet samen met (vrijwilligers)organisaties.

Rol gemeente: stimuleren, sparringpartner zijn, initiatieven faciliteren en ondersteunen indien nodig.

Prioriteiten:

- Het bij elkaar brengen van inwoners/initiatieven en aanbieders.
- Het stimuleren van de eigen kracht van inwoners.
- Kwetsbare inwoners in staat stellen elkaar laagdrempelig te ontmoeten (denk hierbij aan inwoners die eerder intramuraal woonden). Via pilots hierin aanbod opzetten: € 150.000 (2017).

➤ **Vangnet: 'samen lossen we het op'**

Doel: een goed ontwikkeld vangnet, een sluitende keten, optimaal werkende sociale teams in samenhang met toegangsteam jeugd en Uitvoeringsorganisatie Participatiewet, goede samenwerking met zorgaanbieders en goede aansluiting van beleid en uitvoering. Een vangnet dat zich binnen de budgettaire kaders gaat begeven.

Rol gemeente: sturend, organiserend en stimulerend.

Prioriteiten:

- Samenhang creëren tussen Jeugd, Wmo en Participatie.
- Het voorbereiden van de inkoop voor 2017 Jeugd en Wmo en het afsluiten van nieuwe contracten. De investering hiervoor is al meegenomen in de formatie van Team Sociaal Domein. De inbedding in de organisatie (administratie jeugd) moet nog plaatsvinden.
- Mantelzorgers ondersteunen: behoefte in beeld brengen, scholing zorgvrijwilligers, campagne 'zorg en werk', resultaat: mantelzorgers maken daadwerkelijk gebruik. Kosten: 60.000 (2016).
- Problemen door vechtscheidingen beperken en voorkomen. Aanpak ontwikkelen en implementeren: 50.000 (2017)
- Doorontwikkeling van de uitvoeringsorganisatie Toegang Tynaarlo. Hiertoe onderzoek doen dat de basis vormt voor toekomstige ontwikkeling. Kosten: 50.000 (2016).
- Het verbeteren van de samenwerking met de huisartsen.
- Nieuwe vormen van zorg ontwikkelen ter beperking van de behoefte aan beschermd wonen. Investering: 150.000 (inclusief pilots waarin deze zorg wordt gegeven) in 2017.
- Onderzoek doen naar niet-gebruik van ondersteuning, leidend tot voorstel tot maatregelen: € 40.000 (2016)

➤ **Monitoring 'weten wat er gebeurt in de Tynaarlose samenleving'**

Doel: de ontwikkelingen in het sociale domein in beeld hebben en hierop kunnen sturen. Het gaat hierbij om de participatie en zelfredzaamheid van onze inwoners, om de veranderingen in de samenleving (mate waarin de verbinding tussen de sociale zone en de professionele zorg wordt/ is gelegd) en het kostenverloop van de vangnetfunctie (Jeugdwet, Wmo, Participatiewet).

Rol gemeente: actief, informatie genererend, verzameland en verwerkend in beleid en activiteiten.

Prioriteiten:

- Het opzetten en implementeren van monitorings-, sturings- en verantwoordingsbeleid.
- Onderzoek naar de mate waarin mensen zelfredzaam zijn en meedoen in de samenleving, risico-groepen hierin vaststellen, om gedegen en op basis van feiten beleid te voeren en door vervolgmetingen de effecten te kunnen monitoren (2017: € 60.000).

De specificering van de prioriteiten waarvoor investering nodig is, is opgenomen in bijlage 2. De overige prioriteiten worden nader beschreven in bijlage 3.

Uitvoering

Dit transformatieplan wordt uitgevoerd in intensieve samenwerking tussen beleid en uitvoering (sociale teams, toegangsteam jeugd), adviesraden, en partners in de buitenwereld. Dit vindt plaats onder aansturing van de Manager van het team Sociaal Domein.

5. Financiën

Resumerend stellen we voor –naast de activiteiten die in de lijn organisatie worden uitgevoerd- de volgende extra speerpunten op te nemen:

Groepen bereiken die nu nog onvoldoende bereikt worden:

Risico-jongeren perspectief bieden		100.000	
Nieuwe vormen van zorg ter beperking van beschermd wonen			150.000
Participeren voorkomt andere problemen		100.000	100.000
Verminderen van armoede / schuldhulpverlening	125.000	50.000	75.000
Mantelzorgers ondersteunen		60.000	
Onderzoek naar niet-gebruik van ondersteuning		40.000	

Preventiever, lichter, nabijer aanbod

Problemen door vechtscheidingen voorkomen			50.000
Langer zelfstandig thuis wonen			30.000
Laagdrempelig elkaar ontmoeten			150.000
Sociale kaart als wegwijzer		40.000	
Vechtscheidingen: problemen voorkomen of verminderen			50.000

Effectiviteit verhogen

Nulmeting naar zelfredzaamheid en participatie			60.000
Doorontwikkeling Toegang Tynaarlo		50.000	
Uitvoeringskosten investeringsplan (in sociale teams en in ontwikkeling), Globale raming 2,5 fte x 70.000		100.000	75.000

Totaal		540.000	740.000	1.280.000
---------------	--	---------	---------	------------------

We stellen voor het transformatieplan en daarin opgenomen investeringen te bekostigen uit rijksmiddelen 2016 en 2017 dus binnen de programma's 31, 32, 33. De voordelen die in 2015 zijn behaald komen als algemene middelen via het jaarrekening resultaat in de Algemene Reserve. We doen geen voorstel voor bestemming van dit rekeningresultaat, omdat de middelen voor 2016 voldoende lijken te zijn om ook te investeren. Op die manier wordt invulling gegeven aan het uitgangspunt dat "alles budgettair neutraal en binnen rijksmiddelen wordt gedaan". In de algemene reserve is een bedrag van 1 miljoen gemarkeerd voor tegenvallers in het sociale domein.

Uitgangspunt hierbij is dat de bestedingen duurzaam binnen de rijksmiddelen blijven. Via monitoring zal de voortgang van de uitvoering van dit plan en zijn maatschappelijke en financiële effecten tijdens 2016 en 2017 worden beoordeeld en mogelijk bijgesteld. Bij het opstellen van de begroting 2018 wordt dit overzicht betrokken.

Bijlage 1 Monitor Sociaal Domein 2015

1. Inleiding en samenvatting

Inleiding

Als onderdeel van het transformatieplan komen we met de uitkomsten over 2015. De ervaringen en eerste lessen die we kunnen leren uit het eerste jaar van de transitie zijn input voor de plannen die voor 2016 en 2017 worden uitgewerkt.

We kijken terug over 2015, waarbij we ook de vergelijking maken met de uitkomsten in de monitoring in de najaarsnota 2015. om een volledig beeld te geven van het totale resultaat op het sociale domein, zijn naast WMO en jeugd ook de resultaten op de Participatie meegenomen.

Inhoudelijke en financiële samenvatting

De belangrijkste resultaten in 2015 op inhoudelijk gebied zijn:

- Alle herindicaties zorg in natura zijn afgerond;
- Alle PGB cliënten zijn gesproken, herindicaties zijn vrijwel afgerond;
- In totaal zijn er circa 2000 (keukentafel-) gesprekken bij cliënten geweest, er zijn 400 regietrajecten ;
- De inwoners die in 2014 zorg kregen en waarvoor de continuïteit in het verlenen van de zorg voorop stond hebben in 2015 ook daadwerkelijk die zorg ontvangen;
- Er is met name zorg verleend aan cliënten die reeds zorg ontvingen en er zijn geringe aantallen nieuwe cliënten bij gekomen;
- In totaal zijn er 5 klachten binnengekomen en 23 bezwaarschriften (waarvan 22 gericht op de huishoudelijke hulp);
- Regelingen voor financiële tegemoetkomingen in de kosten voor huishoudelijke hulp of voor specifieke doelgroepen worden onderbenut; in 2015 leidt dat tot voordelen
- De administratie is steeds beter op orde.
- Financieel zijn we binnen de gestelde kaders gebleven en er is aan het eind van het jaar zelfs sprake van een verrassende onderbesteding op alle gebieden, zowel WMO, jeugd, participatie.

Uit deze (financiële) analyse komen een aantal inhoudelijke aandachtspunten en constatering. In het inhoudelijke gedeelte van het plan gaan we verder in op wat we de komende jaren nog beter wil doen om de doelen die in ons manifest en in de kadernota's voor wmo, jeugd en participatie zijn genoemd.

Financiële samenvatting

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de budgetten en de resultaten binnen het Sociaal Domein.

Programma (bedragen * €1 mln)	Budget	Resultaat 2015	Resultaat 2014
Wmo			
Bestaande taken	1,8	0,3	0,7
Nieuwe regelingen fin. tegemoetkom. (HHT en WTCG)	0,7	0,5	0,1
Nieuwe taken	3,6	0,6	-
WMO totaal	6,1	1,4	0,8
Jeugd	6,5	0,4	-
Participatie	10,8	0,7*	0,1
* Binnen prgr. 32 voordeel 0,2 mij. Inzake BUIG en BBZ			
Totaal	23,4	2,5	0,9

Bij de najaarsnota 2015 hebben we aangegeven dat er diverse onzekerheden bestonden ten aanzien van de (financiële) cijfers en data. We beschikken inmiddels over voldoende betrouwbare cijfers om tot een adequate jaarafsluiting te komen. De definitieve resultaten inzake de Jeugdwet zijn eind maart 2016 ontvangen, de resultaten van het Beschermd Wonen half februari 2015 en in de periode januari 2016 – februari 2016 is 70% van de facturen ontvangen van de zorginstellingen inzake de nieuwe WMO taken. Op deze onderdelen zijn ook de grootste afwijkingen geconstateerd ten opzichte van de Najaarsnota. Deze verschillen worden onder punt 4 nader geanalyseerd.

Volledigheidshalve vermelden we dat ten aanzien van de uitputting van de PersoonsGebondenBudgetten(PGB's) inzake Jeugd en WMO en de ontvangen eigen bijdragen geschatte bedragen zijn opgenomen. Een definitieve afrekening van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) die de PGB administratie uitvoert wordt nog verwacht.

In het vervolg van deze Monitor lichten we de resultaten inzake de WMO , Jeugd en Participatie nader toe.

2. WMO

A. Bestaande taken WMO en nieuwe regelingen financiële tegemoetkomingen en eigen bijdragen

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Bestaande taken	Budget	Uitgaven	Saldo
- Woningaanpassingen	269.000	209.000	60.000
- Extra uitkering huishoudelijke hulp	316.000	82.000	234.000
- WTCG/CER	378.000	137.000	241.000
- Eigen bijdragen	-465.000	-700.000	235.000
Totaal			770.000

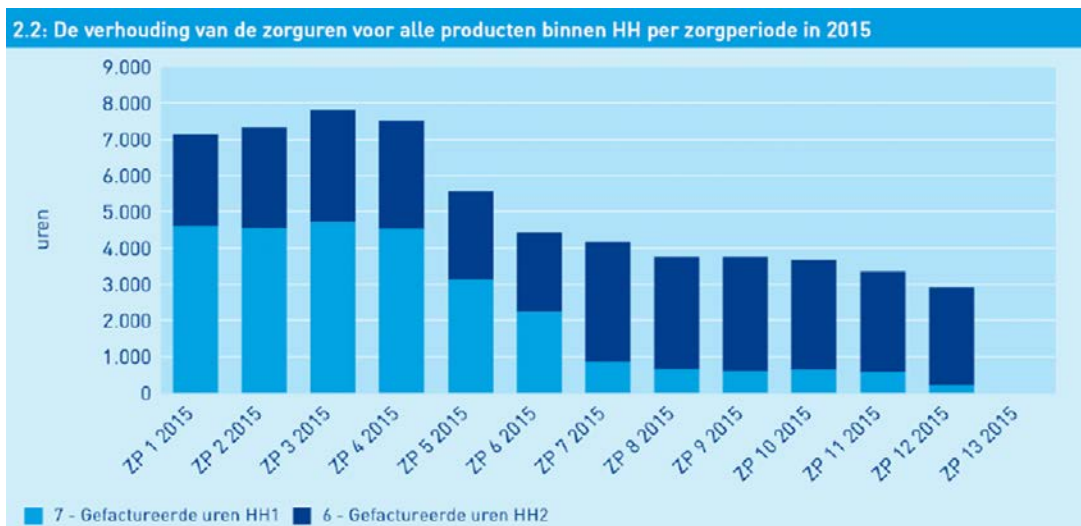
Woningaanpassingen

Op het totale budget (€ 269.000) van de woningaanpassingen is per saldo een bedrag van € 60.000 overgebleven. In de uitvoering zijn we meer met inwoners in gesprek gegaan over eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden. In de toekomst zal blijken of door de hervorming van de langdurige zorg dit budget toereikend blijft: mensen moeten langer thuis blijven wonen. In het project transformatie is hier aandacht voor middels de wooncampagne.

Extra uitkering Huishoudelijke hulp

Op de huishoudelijke hulp bestaat een voordeel van € 234.000. Met ingang van 2015 heeft een grote beleidswijziging plaatsgevonden op het gebied van de huishoudelijke hulp. Mensen die zelf de regie kunnen voeren, komen vanaf 1 mei 2015 niet meer in aanmerking voor huishoudelijke hulp. Ter compensatie heeft de Minister een (inmiddels structureel) budget beschikbaar gesteld (voor Tynaarlo € 316.000) voor een toeslag van € 7,50 waarmee een korting kan worden gegeven op de (eigen) inhuur van een huishoudelijke hulp. Van deze regeling is nog weinig gebruik gemaakt, waardoor op dit budget een bedrag overblijft van € 0,2 miljoen. Inwoners kunnen niet achteraf een beroep doen op het budget van 2015. Om te voorkomen dat inwoners vanwege de kosten voor huishoudelijke hulp de hulp gaan mijden, terwijl deze ondersteuning wel nodig is, gaan we in 2016 deze regeling meer onder de aandacht brengen.

Uit onderstaande grafiek, ontleend aan de vierwekelijkse rapportage van het CAK, blijkt het effect van de genomen maatregelen. Vanaf 1 mei 2015 is sprake van een materiële daling van het aantal verstrekte uren huishoudelijke hulp.

NB: Volledigheidshalve vermelden we nog dat binnen de gemeente Tynaarlo niet het expliciete onderscheid tussen huishoudelijke hulp 1 en 2 meer wordt gehanteerd.

Uitgangspunt van het vastgestelde beleid is dat cliënten die niet zelfstandig de regie kunnen voeren over hun huishouding in aanmerking kunnen komen voor huishoudelijke hulp. In de grafiek is dat zichtbaar middels de afname van de huishoudelijke hulp 1 (eigen regie) en stabilisatie van de huishoudelijke hulp 2 (geen regie).

WTCG/CER

Dit betreft een budget op grond van de Wet Tegemoetkoming Chronisch Gehandicapten. Dit betreft een regeling waarbij vergoedingen kunnen worden aangevraagd bij stapeling van (zorg-) kosten. De ziektekostenverzekering is onderbenut. We zien dit als aanloopprobleem (onvoldoende bekendheid van inwoners hiermee door de overgang van de oude naar de nieuwe regeling en de korte termijn tussen bekendmaking en moment van overstappen naar een nieuwe verzekering). Om te voorkomen dat te hoge kosten voor inwoners een reden zijn om noodzakelijke zorg te mijden gaan we in 2016 we dit meer onder de aandacht brengen.

Van dit budget (€ 378.000) is weinig gebruik gemaakt, waardoor sprake is van een overschot van € 241.000.

Eigen bijdragen

Op de eigen bijdragen bestaat een voordeel van € 235.000. Oorzaak is dat in de begroting was uitgegaan van de vermindering van de huishoudelijke hulp per 1 januari 2015. Dit is echter 1 mei 2015 geworden waardoor er gedurende een langere periode hogere eigen bijdragen zijn ontvangen.

B. Nieuwe taken WMO

Voormalige AWBZ taken

Met ingang van 1 januari 2015 zijn in het kader van de decentralisaties taken overgeheveld van de AWBZ naar de gemeenten. In onderstaande tabel wordt een cijfermatige analyse gegeven van de verschillen tussen het budget en de uitgaven.

Analyse WMO: nieuwe taken	Budget	Uitgaven	Saldo
Dagbesteding	633.000	536.000	97.000
Kortdurend verblijf	139.000	2.000	137.000
Individuele begeleiding	1.080.000	719.000	361.000
PGB's	1.088.000	1.016.000	72.000
Beschermd Wonen			-85.000
Totaal			582.000

Belangrijkste oorzaak van het overschot van € 0,6 miljoen is dat er aan minder cliënten zorg is verstrekt dan oorspronkelijk geraamd. Dit komt doordat een aantal cliënten alsnog onder de Wet Langdurige Zorg vielen, cliënten zijn verhuisd en cliënten onder een andere gemeente vielen. Daarnaast is er weinig tot geen beroep gedaan op kortdurend verblijf. Juist deze vorm van zorg willen we in 2016 meer onder de aandacht brengen, omdat dit mantelzorgers in staat stelt de zorg beter/ langer vol te houden. Hiermee hebben we een passend alternatief voor (duurdere) professionele zorg.

Belangrijk is dat iedereen die daar volgens het overgangsrecht recht op had, zorg heeft ontvangen. Onderstaand een overzicht van het verloop van het aantal cliënten waaraan zorg is verleend.

Type zorg	Aantallen dec. 2015	Aantallen bij NJB 2015	Aantallen bij VJB 2015
WMO-AWBZ ZIN (totaal)	196	193	178
- Dagbesteding	75	75	66
- Begeleiding	114	114	107
- Kortdurend verblijf	7	4	5
WMO-PGB (totaal)	87	88	90
- Persoonlijke verzorging	9	8	8
- Begeleiding individueel	58	61	59
- Begeleiding groep	20	18	22
- Verblijf tijdelijk	0	1	1

Beschermd wonen

De budgetten voor het Beschermd Wonen worden beheerd door centrumgemeente Assen. Het aandeel van de gemeente Tynaarlo in het totale budget van € 35 miljoen bedraagt 11%. Op grond van de voorlopige cijfers wordt een tekort verwacht van € 85.000, wat niet begroot was. Ten opzichte van de najaarsbrief 2015 (tekort € 336.000) is het tekort gedaald. In onderstaand overzicht wordt weergegeven wat de verschillen zijn.

Totaaloverzicht kosten en baten Beschermd Wonen

omschrijving	vastgestelde begroting 2015	vorige prognose 2015	actuele prognose 2015
Beschermd wonen ZIN	19.338.398	24.122.873	24.186.585
Beschermd wonen PGB	7.237.311	11.749.384	11.784.425
Eigenbijdrage beschermd wonen	-2.800.000	-1.500.000	-2.000.000
Innovatie beschermd wonen	500.541	212.900	212.900
Uitvoeringskosten	750.812	750.812	750.812
Totaal kosten	25.027.062	35.335.969	34.934.722
Integratieuitkering van het rijk	25.027.062	33.715.041	33.723.841
Onttrekking voorziening MO			450.000
Totaal baten	25.027.062	33.715.041	34.173.841
Saldo	0	-1.620.928	-760.881

De tabel laat zien dat we op basis van de voorlopige afrekening uitkomen op een tekort van € 760.881,-. Dit is lager dan de verwachting 2 maanden geleden begin december jl. Toen gingen we nog uit van € 1.620.928,-. De afname komt door :

- de met € 0,5 miljoen omhoog bijgestelde inschatting van de inkomsten uit Eigen Bijdrage
- een onttrekking aan de Voorziening Maatschappelijke Opvang ad € 450.000.

Ten opzichte van een jaar geleden ziet dit voorlopige eindplaatje er een stuk gunstiger uit. We zijn vertrokken vanuit een situatie waarin we vreesden voor een tekort van ettelijke miljoenen. Zoals u inmiddels weet hebben wij geïnvesteerd in een intensief lobby- en onderzoekstraject. Dit heeft ertoe geleid dat de rijksbijdrage beschermd wonen voor de regio Assen voor 2015 omhoog is gebracht van 25 miljoen naar 33,7 miljoen. Dankzij deze verhoging aan de inkomstenkant blijft het tekort nu beperkt tot € 760.881,-.

We benadrukken dat deze rapportage een voorlopig eindbeeld biedt. Een deel van de boekingen is nog niet definitief. Naar verwachting kunnen we voor de zomer een definitieve eindrapportage aanbieden.

3 Jeugd

Met de Jeugdwet als basis voeren de gemeenten in Drenthe sinds 1 januari 2015 de bedrijfsvoering op de jeugdhulp gezamenlijk uit. Het overgrote deel van de gecontracteerde zorgaanbieders heeft voor 2015 een budgetplafond meegekregen waarvoor zij jeugdigen (gebaseerd op het aantal jeugdigen in 2014) moeten voorzien van hulp en ondersteuning. De (financiële) uitvoering van de Jeugdwet vindt plaats door de penvoerder, de gemeente Emmen.

In de 4^e kwartaalrapportage van de penvoerder wordt Drenthebreed een overschot verwacht van € 4,7 miljoen. In bijgaande tabel is het overschot gespecificeerd.

Bedragen * € 1 milj.		Begroting	Realisatie	Verschil
		2015	2015	
Lasten				
	Gecontracteerde zorg	92,3	88	4,3
	Niet gecontr. Zorg	-	1	-1
	PGB's	18,8	15,2	3,6
	Overige zorgkosten	9	9,1	-0,1
	Uitvoeringskosten regionaal	2,3	1,9	0,4
	Uitvoeringskosten lokaal	3,2	3,2	0
Totaal lasten		125,6	118,4	7,2
Baten	Rijksbijdrage	-123,2	-123,1	-0,1
Totaal		-2,4	4,7	7,1

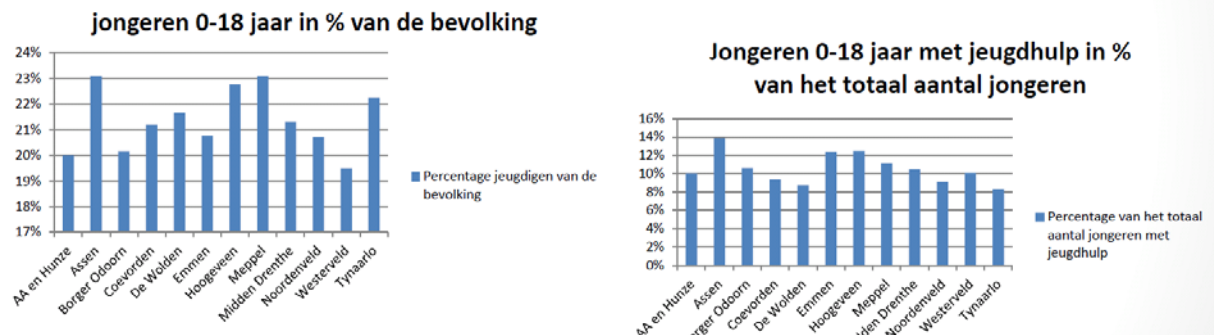
Van het voordeel van € 4,7 miljoen over 2015 gaat een bedrag van € 0,4 miljoen naar de gemeente Tynaarlo. In de derde kwartaalrapportage 2015 werd nog een overschot verwacht van slechts € 0,3 miljoen Drenthebreed. Het verschil wordt met name veroorzaakt doordat in gesprek met een aantal grote zorgaanbieders gesproken is over de niet bestede gelden in relatie tot de budgetplafonds. Daarnaast zijn ook de verplichtingen uit hoofde van de PGB's circa 20% lager.

In onderstaande tabel zijn de aantallen jeugdigen opgenomen die via de gemeente Tynaarlo zorg hebben ontvangen.

Type zorg	Aantallen dec. 2015	Aantallen bij NJB 2015	Aantallen bij VJB 2015
Jeugd PGB (totaal)	121	113	119
- Persoonlijke verzorging	13	15	15
- Begeleiding individueel	68	58	52
- Begeleiding groep	32	33	41
- Verblijf tijdelijk	8	7	9
- Onbekend	0	0	2
Jeugd ZIN (totaal)	444	510	575

Het aantal jongeren wat zorg in natura heeft ontvangen daalt volgens bovengenoemde tabel. Belangrijkste oorzaak is dat de bestanden zijn opgeschoond en dubbeltellingen (een cliënt die meerdere zorgvormen kent) eruit zijn gehaald.

In onderstaande twee tabellen wordt aangegeven hoeveel jongeren er in onze gemeente zijn en hoeveel er met jeugdhulp zijn, dit in vergelijking tot de andere Drentse gemeenten. Opvallend is dat Tynaarlo relatief veel jongeren heeft, maar dat maar een laag percentage gebruikt maakt van de jeugdhulp. We zullen deze ontwikkeling en vergelijkingen blijven volgen en analyseren.

4 Participatie

<i>Taken</i>	Aantal	Inkomsten / baten	Lasten	Resultaat 2015
Beschut werken en begeleid werken	89	2.800	2.750	50
Reïntegratie / begeleiding naar werk				
- Verdien capaciteit, meer dan 50%	203	700*)	300	400
- Verdien capaciteit minder dan 50%	135			
		3.500	3.050	450

Algemeen

2015 is het eerste jaar geweest van de Participatiewet, waarin de aandacht vooral naar het inregelen is gegaan.

De ISD Werkplein Baanzicht heeft in 2015 een uitstroombestand van 15%. Landelijk ligt dit op 8%. Van de doelgroep 50% - 80% zit elke inwoner in een traject. 2016 meer inzet op 30%-50% in combinatie met WMO en jeugdzorg.

Beschut en begeleid werken (Alescon)

De jaarlijkse uitstroom van 5% SW-medewerkers is gerealiseerd. De vrijvallende infrastructuur wordt hierop aangepast. In 2015 is een klein voordeel gerealiseerd als gevolg van een hogere rijksbijdrage.

Overschot in reïntegratie en begeleidingsgelden

Overschot re-integratie:

- Nieuwe methode ontwikkelt "Samen aan de Slag"
- Nieuw beschut en garantiebanen nog niet voldoende ingezet, deel van de kosten moeten hieruit betaald worden
- Kadernota biedt geen ruimte om in te zetten op 30%-50%.

Naast het overschot in de re-integratiemiddelen, is er een vrijval Fonds Werk en Inkomen. Hierin zat de zgn. meeneemregeling. Deze is m.i.v. 2015 gestopt.

Op basis van de analyse is voor 2016 extra aandacht nodig om

- De taakstelling die gemeenten hebben om plekken voor beschut en beschermd werken aan te bieden te realiseren
- In combinatie met WMO en jeugdzorg inzet te hebben het activeren en vinden van passend (vrijwilligers) werk voor de inwoners met een bijstandsuitkering en een verdien capaciteit tussen de 30 en 50%, vanuit de kaders dat meedoen de norm is,

In de plannen van 2016 en 2017 wordt dit opgepakt, in samenwerking met de organisaties van Alescon en Werkplein Drenthse AA (WPDA).

5. Analyse resultaten 2015/najaarsbrief 2015

In onderstaande tabel is aangegeven welke verschillen er bestaan tussen het verwachte tekort in de najaarsbrief en de definitieve cijfers in de jaarrekening 2015.

Afwijkingen (*1.000)	Jaarrekening 2015	Najaarsnota	Voorjaarsnota
Hogere aantallen en kosten PGB's (jeugd en WMO)	0 (N)	500 (N)	700 (N)
Relatief groot aantal jeugdigen niveau 4 en 5	0 (N)	200 (N)	300 (N)
Tekort in totale jeugdbudget Drenthe	400 (V)	0	100 (N)
Beschermd Wonen	86 (N)	336 (N)	190 (N)
Minder cliënten Begeleiding/Dagbesteding	595 (V)	-	-
Totaal	909 (V)	1.036 (N)	1.290 (N)

Hogere aantallen en kosten PGB's (€ 0)

Het aantal inwoners dat zorg ontvangt (Wmo en Jeugdhulp) komt uit de meest recente metingen op onderdelen lager uit dan bij eerdere metingen. Daarnaast blijkt dat ook de toegekende budgetten niet volledig worden benut. Dit geldt met name ook voor de PGB's inzake de Jeugdwet. Daar is sprake van 20% minder verwachte uitgaven. Daarnaast geldt nog dat voor de uitgaven inzake de PGB's van de Jeugdwet Drenthebreed is besloten om in 2015 het solidariteitsprincipe toe te passen. Ook dit leidt tot lagere kosten voor de gemeente Tynaarlo, waardoor er per saldo geen tekort meer is op de PGB's.

Relatief groot aantal jeugdzorgcliënten interventieniveau 4 en 5

In de primitieve begroting 2015 werd uitgegaan van een totaal bedrag aan uitgaven van € 2,0 miljoen aan uitgaven voor jeugdzorg op interventieniveau 4 en 5. Hogere uitgaven in dit segment vallen niet onder het solidariteitsprincipe en overschrijdingen komen voor rekening van de eigen gemeente. Inmiddels is duidelijk dat het aantal cliënten wat hierop een beroep zal gaan doen, waarschijnlijk lager gaat uitvallen gezien de totale daling van het aantal jeugdzorgklanten. Daarnaast komt uit de rapportage van de penvoerder Emmen naar voren dat er sprake is van verschuiving naar hogere interventieniveaus 6 tot en met 8, waarop het solidariteitsprincipe van toepassing is. Per

saldo zijn de totale zorgkosten aanzienlijk lager waardoor er in sprake van een tekort, nu een overschot van € 0,4 miljoen wordt verwacht.

Beschermd wonen

Verwezen wordt naar de eerder gegeven analyse van de ontwikkeling van het tekort op Beschermd Wonen.

Minder cliënten Begeleiding/Dagbesteding

Belangrijkste oorzaak van het overschot van € 0,6 miljoen is dat er aan minder cliënten zorg is verstrekt dan oorspronkelijk geraamd. Dit komt doordat een aantal cliënten alsnog onder de Wet Langdurige Zorg vielen, cliënten zijn verhuisd en cliënten onder een andere gemeente vielen. Daarnaast is er weinig tot geen beroep gedaan op kortdurend verblijf.

Bijlage 2 Investerings in sociaal domein

In deze bijlage worden de investeringen die in het plan worden aangeduid nader uitgewerkt.

Groepen bereiken die nu nog onvoldoende bereikt worden:

Risico-jongeren perspectief bieden	
Doel	Zorgen dat risico-jongeren naar school of werk gaan en het voorkomen van het afglijden van jongeren, om te voorkomen dat zij rondhangen en overlast veroorzaken.
Resultaat	Inzicht in mogelijkheden inzet doelgroep; Ontwikkeld nieuwe geïntegreerde aanpak; Er wordt maatwerk geboden voor de groep jongeren die momenteel geen perspectief ziet.
Effecten	Vermindering overlast en criminaliteit; Afname van schulden en verslavingsproblematiek; Jongeren doen mee aan de samenleving.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoek naar wijze van aanpak van deze groep - ontwikkelen van een aanpak - opzetten uitvoeringsteam - aanpak uitvoeren door dit team <p>Belangrijke partners: sociaal beleid, Toegangsteam Jeugd en sociale teams, veiligheid, jongerenwerk, politie Kostenposten: inhuren expertise en inzet menskracht.</p>
Uitgangspunten	Jongeren hebben prioriteit Uitgaan van talenten, eigen verantwoordelijkheid Sanctioneren wanneer het niet anders kan Ontschotting WMO-Jeugdhulp- Werk en Inkomen Verbinding TTJ en sociaal teams: ook gezinssituatie meenemen
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Voor jongerengroepen die overlast veroorzaken is binnen het huidige systeem geen specifieke methode / inzet beschikbaar. Ook in het 'oude' systeem was dit er niet. Bij een dergelijke situatie leert de ervaring dat hier specifieke aandacht voor moet zijn en dat extra inzet altijd nodig was om met deze jongeren te werken.
Budget	€100.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Incidentele inzet van middelen. Leidend tot structureel minder overlast en kosten

Nieuwe vormen van zorg ter beperking van beschermd wonen	
Doel	Inwoners met een psychiatrische beperking wonen zelfstandig. Komen tot een veilige leef- en woonomgeving. Voorkomen van onnodige instroom in en bevorderen van uitstroom uit beschermd wonen.
Resultaat	Een nieuwe vorm van begeleiding tussen individuele begeleiding en beschermd wonen voor 10 personen.
Effecten	Vermindering overlast en escalatiemomenten, waardoor minder politie inzet nodig is.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - onderzoek naar nieuwe, succesvolle vormen van zorg (€ 20.000) - het opzetten van pilots en zorg verlenen binnen die pilots (10x €13.000).

	Belangrijke partners: maatschappelijke organisaties, GGZ, sociale teams, vrijwilligersvacaturebank. In samenwerking met andere gemeenten in Noord en Midden Drenthe.
Uitgangspunten	Iedereen heeft talent; Iedereen telt mee; Aansluiten bij de leefwereld van de inwoner.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Door de decentralisaties en de daarbij behorende bezuinigingen worden inwoners van de GGZ eerder teruggeplaatst naar huis. Voor hen zijn op dit moment geen opvangmogelijkheden, waardoor zij in staat worden gesteld om te komen tot een zinvolle dagbesteding. Binnen de transformatie is dit een onderdeel wat ontwikkeld dient te worden. Pilots waarin ervaring wordt opgedaan met nieuwe vormen van opvang, begeleiding en participatie.
Budget	€ 150.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	incidentele kosten vwb pilots. Kan leiden tot ander aanbod waardoor beschermd wonen wordt verminderd of waardoor escalatie van problemen wordt voorkomen. Dus: eerder passender zorg om zwaarder te voorkomen.

'Participeren de norm ter voorkoming van andere problemen	
Doel	Iedereen kan meedoen. Voor inwoners die niet onder de doelgroep van dagbesteding vallen, maar ook niet zelfstandig vrijwilligerswerk kunnen doen een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben (30%- 50% verdien capaciteit Participatiewet) en voor mensen met een verblijfsvergunning die hier zijn komen wonen.
Resultaat	Inzicht in mogelijkheden van nieuwe vormen van arbeidsmatige dagbesteding, beschut werk, stage-/werkpleerplaatsen en begeleid vrijwilligerswerk; Afspraken met relevante organisaties; Financiering is ontwikkeld; Makelaarsfunctie vrijwilligerswerk; Uitvoering pilot.
Effecten	Mensen doen mee in de samenleving; hebben een zinvolle dagbesteding; bouwen een sociaal netwerk op, integreren in de samenleving. Doen minder beroep op dure ondersteuning/zorg; Mensen worden op de juiste manier ondersteund/begeleid; Vraag en aanbod zijn op elkaar afgestemd; Op gang brengen transformatie.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - verkennen van mogelijkheden; - starten van pilots om werkwijze te beproeven. - Vrijwilligersvacaturebank meer begeleidend laten optreden - 75 mensen worden hiermee geactiveerd Belangrijke partners: dagbestedingsorganisaties, zorg-bedrijven, bedrijven die sociaal ondernemen, vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke organisaties, Inlia/ Vluchtelingenwerk, vrijwilligersvacaturebank Trias, Alescon, Werkplein Drentsche Aa.
Uitgangspunten	Iedereen doet mee Iedereen heeft talent Werken het doel, participeren de norm Budgettaire neutrale uitvoering van de decentralisaties
Waarom extra	De huidige vormen van dagbesteding en beschut werk zijn onvoldoende om de

aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	groeïende groep mensen die zou willen participeren te bedienen. In de kadernota 'Participatie het doel, werk de norm' worden de reïntegratiemiddelen voornamelijk ingezet ten behoeve van de doelgroep 50-80% van de verdien capaciteit, waardoor voor de doelgroep met minder verdien capaciteit weinig ondersteuningsmiddelen beschikbaar zijn. We zoeken naar nieuwe vormen van werken/ arbeidsmatige dagbesteding om te groeien naar werk, of naar meer zelfstandig functioneren in een beschermde setting. Ook werkzaamheden doen bij (welzijns)organisaties, vrijwilligersorganisaties-met-begeleiding etc moet geëntameerd worden.
Budget	€ 200.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Incidentele opzet van nieuwe vormen. Structureel effect: meer mensen worden bedien in participeren, hogere kosten in dit onderdeel, levert minder kosten op in zwaardere zorg/ escalatie van problemen, hogere welzijnsbeleving.

Verminderen van armoede / schuldhulpverlening	
Doel	Het aanpakken en verminderen van de armoede- en schuldenproblematiek in de gemeente Tynaarlo.
Resultaat	Deskundigheidsbevordering van de sociale teamleden en externe partners (zowel vrijwilligers als professionals die een link hebben met armoede/schuldhulpverlening) op het gebied van empowerment en het in beeld krijgen van de doelgroep; Gedragsverandering onder de doelgroep door pilot sociale marketing.
Effecten	Inwoners die in armoede/ met schulden leven handelen vanuit eigen kracht; Vermindering/afname van inwoners die in armoede leven en/of schulden hebben; Mensen zijn op de hoogte van de ondersteuningsmogelijkheden en maken hier gebruik van; Doelgroep komt beter in beeld en wat hun behoefte is.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - bijeenkomsten voor deskundigheidsbevordering sociale team-leden en externe partners; - bereiken van inwoners via sociale marketing. Belangrijke partners: Sociale teams, deskundigen op het gebied van empowerment en sociale marketing, extern bureau. Organisaties: GKB, ISD, Trias, Spinn, Humanitas, Voedselbank, Stichting Leergeld, Promens Care, VWNN, VNN, Lentis, Woonborg, SEW, kerken/diaconieën, OGGZ netwerk.
Uitgangspunten	Iedereen doet mee en participeert in de samenleving Uitgaan van eigen kracht Problemen voorkomen door preventie/vroegsignalering Duidelijke communicatie naar en met de doelgroep
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem)	Vanaf 2013 krijgt de gemeente extra middelen voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening. Dit wordt onder andere ingezet voor de voedselbank, stichting leergeld, JSF/JCF, bijzonder bijstand. Uit het onderzoek armoede wordt aangegeven dat inzet op eigen kracht van de inwoners (empowerment) en meer preventie en vroeg signalering nodig is. Hieraan willen we een impuls geven. Er zijn geen middelen beschikbaar om hier op in te zetten, terwijl de problematiek groter en complexer wordt. Extra aandacht is nodig om de

	problematiek te verminderen.
Budget	Deskundigheidsbevordering empowerment: € 50.000 Sociale marketing: € 75.000 Totaal: € 125.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Incidentele kosten Structurele gevolgen: mogelijk meer gebruik ondersteuningsmogelijkheden

Mantelzorgers ondersteunen	
Doel	Mantelzorgers kunnen de zorgtaken vervullen en volhouden, in combinatie met goede zorg voor henzelf en de uitvoering van andere levenstaken. Wanneer nodig kunnen mantelzorgers beroep doen op ondersteuningsmogelijkheden, met als doel het voorkomen van overbelasting.
Resultaat	Mantelzorgers en hun wensen/behoefte zijn in beeld (volgens CBS-cijfers 6824 inwoners); De ondersteuningsmogelijkheden zijn bekend bij mantelzorgers en zij maken hier gebruik van; Scholing/begeleiding zorgvrijwilligers.
Effecten	Bewustwording mantelzorgers en omgeving; Mantelzorgers worden op de juiste manier ondersteund; Vermindering overbelaste mantelzorgers + vermindering uitval; Besparing zorgkosten.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Actieve communicatie ondersteuningsmogelijkheden - Onderzoek onder mantelzorgers - Scholing zorgvrijwilligers. Belangrijke partners: sociale teams, trias, sociaal beleid, communicatie.
Uitgangspunten	Mantelzorgers nemen een belangrijke plaats in de gezondheidszorg in; Dragen bij aan doelstellingen transformatie: zorg dichtbij, verschuiving van 2 ^e en 1 ^e lijn zorg, naar 0 ^e lijn (informele zorg), mensen kunnen zo lang mogelijk thuis blijven wonen; Visie sociaal domein: iedereen doet mee, inwoners worden ondersteund wanneer nodig
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem)	Door de decentralisaties en de komst van de nieuwe Wmo (2015), de hervorming van de langdurige zorg, de bezuinigingen en de vergrijzing komt er meer druk op de mantelzorgers en wordt er meer beroep op hen gedaan. Het ondersteunen van mantelzorgers is extra belangrijk. Ook omdat dit de inzet van professionele zorg beperkt.
Budget	60.000 Communicatieplan + uitwerking 10.000 Scholing zorgvrijwilligers 7.500 Onderzoek onder mantelzorgers 10.000 Campagne mantelzorg en werk 5.000 Extra ondersteuning 25.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Incidenteel Structureel effect: stijging van de kosten van respijtzorg. Tegengaan extra inzet van formele zorg.

Niet-gebruik van ondersteuning van ondersteuning	
Doel	Het aanpakken van belemmeringen in gebruik van ondersteuning, zorg en inkomen- ondersteunende regelingen .
Resultaat	Inzicht in mate en reden van niet gebruik en creëren van oplossingen.
Effecten	Mensen die behoefte hebben aan ondersteuning krijgen deze; het voorkomen van problemen.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek via sociale teams en zo nodig door extern bureau - Opstellen plan van aanpak/ besluitvorming/ uitvoering.
Uitgangspunten	Toegankelijk vangnet bieden voor wie dat nodig heeft; Rekening houdend met eigen verantwoordelijkheid van inwoners en eigen regie versterken.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Omvangrijke klus, mogelijk met externe expertise op te zetten (enquête, veldonderzoek). Als inwoners zorg gaan mijden of andere belemmeringen ervaren in het accepteren van de ondersteuning, kan dit leiden tot grotere problemen op een later moment. Dit brengt ellende en mogelijk hogere zorgkosten met zich mee. Doel is in beeld te brengen wat precies in Tynaarlo deze groep ondervindt, en met eventuele adviezen voor de toekomst te komen.
Budget	€ 40.000 kosten onderzoek pm maatregelen
Incidenteel met structurele gevolgen?	De kosten van het onderzoek zijn incidenteel Structurele gevolgen/ kosten zijn afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek.

Preventiever, lichter, nabij aanbod

Problemen door vechtscheidingen voorkomen	
Doel	Vroegtijdig ondersteuningsaanbod voor kinderen en ouders bij echtscheiding.
Resultaat	Professionals hebben signaleringsfunctie en bieden ondersteuning; Ouders worden ondersteund om nadelige effecten voor kinderen bij een scheiding te voorkomen; Kinderen in een (v)echtscheiding worden ondersteund.
Effecten	Voorkomen van schadelijke gevolgen bij kinderen door (v)echtscheiding.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - training aan professionals die zich in de directe leefomgeving van kinderen bevinden (onderwijs, welzijn, jeugdgezondheidszorg), aan in totaal 100 medewerkers; - Inzetten effectieve methodieken en programma's bij 10 vechtscheidingen.
Uitgangspunten	Preventie; Veilig opgroeien en opvoeden; Kind centraal.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Vechtscheiding en is een steeds groter manifest probleem aan het worden binnen onze gemeente. Veelal komt de ernst van de problematiek – de gevolgen die de vechtscheiding heeft op de kinderen – pas aan de orde wanneer het te laat is. De landelijke kindermiddelen noemt in zijn rapport o.a. de volgende knelpunten: <i>Gezinnen komen vaak pas in beeld bij rechtbank en jeugdbescherming als escalatie al een feit is;</i> <i>Ouders zijn gefocust op hun ex-partnerschap en niet op hun gezamenlijk ouderschap;-</i>

	<p><i>Ouders zijn zich vaak niet bewust van hun aandeel in de beschadiging van hun kind, zij hebben onvoldoende kennis over loyaliteitsproblemen bij kinderen;</i></p> <p>Er zijn verschillende interventies beschikbaar die binnen dit thema ingezet kunnen worden maar veelal is er dan al sprake van een geëscaleerde situatie. Mogelijk is er een algemene voorziening te creëren waar ouders, kinderen en betrokkenen in de omgeving van het gezin een beroep op kunnen doen met als doel een uiteindelijke escalatie te voorkomen.</p>
Budget	€ 50.000,-
Incidenteel met structurele gevolgen?	In eerste instantie (ontwikkelfase) incidenteel. Daarna structureel om kennis en aanbod in stand te kunnen houden.

Langer zelfstandig thuis wonen	
Doel	Inwoners wonen langer zelfstandig thuis.
Resultaat	Meer inwoners maken hun huis preventief geschikt om in oud te worden.
Effecten	Huizen worden preventief aangepast, ofwel inwoners verhuizen naar woningen waar ze oud kunnen worden; Minder hulp nodig, minder valincidenten; Minder aanvragen voor woningaanpassingen op grond van Wmo.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Publiciteitscampagne - Advisering op maat aan ouderen - Instructie aan 75+huisbezoeker (vrijwilligers) Bereik: 80% van de inwoners ouder dan 70 jaar.
Uitgangspunten	Iedereen heeft regie op eigen leven, passend bij de leeftijdsfase; Inwoners nemen hun verantwoordelijkheid; Vangnet lichter en beperkter.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Hierop is extra inzet nodig: publiciteitscampagne/ sociale marketing en advisering aan ouderen. Aanpassing van woningen (die in eigendom zijn van ouderen) is noodzakelijk, om te voorkomen dat er een tekort aan geschikte woonruimte ontstaat of dat de gemeente (via Wmo-verstrekkingen) –meer dan regulier, dus boven het budget- moet investeren in woningaanpassingen.
Budget	€ 30.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	incidentele inzet. Structurele gevolgen: Meer aangepaste woningen Minder (dure) woningaanpassingen Wmo

Inloophoudzaamheid voor kwetsbare inwoners ter voorkoming van sociaal isolement	
Doel	Kwetsbare inwoners kunnen elkaar ontmoeten.
Resultaat	Initiatieven en activiteiten worden gefaciliteerd en ondersteund waardoor er laagdrempelige ontmoetingsplekken ontstaan; inloophoudzaamheid creëren
Effecten	Inwoners, die door hun omstandigheden weinig contacten hebben en komen met elkaar in contact; Vermindering eenzaamheid; Vergroting sociaal netwerk; Minder beroep op zorgverlening, dus besparing zorgkosten.
Inzet	- Financiële ondersteuning van voorlopers: particulier initiatief zoals

	Plaats de Wereld, Brughoes e.d. - Verkennen van de 'markt', nieuwe initiatieven - Bekostigingssystematiek ontwikkelen
Uitgangspunten	Meer beroep kunnen doen op eigen netwerk; Inwoners helpen / ondersteunen elkaar.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Op dit moment zijn er geen middelen beschikbaar voor deze basisvoorzieningen. Een ontmoetingsfunctie, ook wel inloop, genoemd is voor mensen die bijvoorbeeld eerder intramuraal woonden, een belangrijke functie als aanspreekpunt, om problemen te signaleren en om escaleren van problemen te voorkomen.
Budget	€150.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Kan structurele gevolgen hebben.

Opzetten van preventieve/ collectieve activiteiten	
Doel	preventieve en collectieve activiteiten ter beperking van duurdere zorg.
Resultaat	Activiteiten zijn opgezet, bekendgemaakt bij doelgroep en ondersteuners (sociale teams, huisartsen, aanbieders van zorg en welzijn) en zijn actief.
Effecten	Door een preventief of gezamenlijk/ groepsgewijs aanbod dalen de kosten van curatieve individuele zorginzet.
Inzet	Extra inzet van medewerkers van sociale teams, tijdelijke uitbreiding van het team
Uitgangspunten	<ul style="list-style-type: none"> - van individuele naar gezamenlijke ondersteuning - meer preventief, minder curatief - sociale teams weten wat er leeft bij inwoners en acteren hierop
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Het opzetten van deze activiteiten is een extra investering. De sociale teams hebben hiervoor op dit moment onvoldoende capaciteit. Door uitbreiding wordt hier gericht ruimte voor gegeven en krijgt het opzetten van dergelijke activiteiten prioriteit. Hierbij wordt aangehaakt bij initiatieven van inwoners, organisaties, verenigingen etc.
Budget	70.000 verdeeld over 2016: 50.000 2017: 55.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	structureel gevolg zou moeten zijn: hogere kosten voor preventieve voorzieningen, lagere kosten voor curatieve ondersteuning. Per saldo: minder kosten, meer welbevinden.

Sociale kaart als wegwijzer	
Doel	Inwoners en professionals maken gebruik van een sociale kaart
Resultaat	Er is een sociale kaart opgesteld (digitaal) voor iedereen en wordt gebruikt door leden van sociale teams; Werkwijze en bijhouden van sociale kaart is geïmplementeerd in de sociale teams/toegangsteam jeugd. De sociale kaart biedt een overzicht aan algemene en collectieve activiteiten waar inwoners zonder verwijzing terecht kunnen.
Effecten	Aanbod is in beeld;

	Mensen worden op de juiste manier ondersteund; Voorliggende voorzieningen en informele zorgroutes worden bekender; Inwoners participeren in de samenleving.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar meest handige vorm; - Aanschaf digitaal instrument - Opzetten sociale kaart (intern of extern organiseren). Expertise en capaciteit is hiervoor nodig; - Vullen van de sociale kaart (menskracht)
Uitgangspunten	Inwoners voeren eigen regie op hun leven
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Expertise en capaciteit is hiervoor nodig. Als inwoners en medewerkers van sociale teams de sociale kaart niet gemakkelijk kunnen vinden, blijft een deel van de beschikbare voorzieningen, activiteiten etc verborgen. Juist dit deel moet beter in beeld zijn om te helpen de zwaardere, individuele zorg minder snel noodzakelijk te laten zijn.
Budget	€ 40.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	Incidenteel, met structurele kosten p.m.

Effectiviteit verhogen:

Nulmeting naar zelfredzaamheid en participatie	
Doel	Bevorderen van zelfredzaamheid en participatie in wijken/dorpen.
Resultaat	Inzicht in problemen, kansen en bedreigingen. Kan uitgangspunt zijn voor gerichte actie/ondersteuning/preventie; Startpunt voor latere effectmeting.
Effecten	Participatie in wijken en dorpen; Sociale gemeenschappen; Inwoners worden op de juiste manier ondersteund.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Nulmeting door extern bureau, - Enquête onder inwoners
Uitgangspunten	Iedereen heeft talent; Zelfredzaamheid en participatie vergroten.
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	We hebben de deskundigheid en de digitale gegevens (database) niet om deze nulmeting uit te voeren. Zonder de nulmeting hebben we geen uitgangspunt voor het meten van de resultaten/effecten van onze inspanningen op het sociale domein.
Budget	€ 60.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	De nulmeting is incidenteel. Op basis hiervan kan bepaald worden of periodiek (bv vierjaarlijks) herhalen zinvol is. Structureel gevolg van gerichtere inzet van medewerkers in sociale teams en hulpverleningsorganisaties, betere preventie, en verhoging van de zelfredzaamheid en participatie. Biedt mogelijkheden om hierop de effecten van beleid/ interventies te monitoren.

Doorontwikkeling Toegang Tynaarlo	
Doel	Doorontwikkeling van de toegang om bij te dragen aan het realiseren van de visie Sociaal domein/transformatie
Resultaat	Inzicht in huidige functioneren met aanbevelingen tot verbetering.
Effecten	Verbetering toegang; Alle inwoners met een hulpvraag worden goed geholpen; Op gang brengen transformatie.
Inzet	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek door een extern adviseur/onderzoeksbureau. Toegang: sociale teams, toegangsteam jeugd, OGGZ-netwerk, administratie, juridische kwaliteit - Voorstellen tot verbetering - Implementatie
Uitgangspunten	Iedereen heeft talent, eigen regie en verantwoordelijkheid van inwoners Vangnetfunctie vormgeven: 'samen lossen wij het op' Één gezin, één plan, één regisseur Naar lichtere ondersteuning, voorkomen van zware interventies door preventie, vroegtijdige signalering. Efficiënt, effectief, binnen financiële kaders
Waarom extra aandacht (past het niet binnen het huidige systeem) en welk type kosten?	Om te voorkomen dat de 'slager zijn eigen vlees keurt' wordt het onderzoek door een externe uitgevoerd. Hierin worden ook benchmarkgegevens/ ervaringsgegevens van andere gemeenten meegenomen. Op basis hiervan kan gericht gewerkt worden aan betere dienstverlening.
Budget	€ 50.000
Incidenteel met structurele gevolgen?	incidenteel. Structureel gevolg: beter functionerende toegang: eerder erbij, minder escalatie van problemen

Bijlage 3 Samenvatting bijeenkomst 22 juni

Op 22 juni 2015 heeft de gemeente een bijeenkomst georganiseerd om samen met de buitenwereld de transformatie-agenda op te halen. Tijdens de avond stonden de volgende vragen centraal:

- Wat gebeurt er al allemaal in de gemeente?
- Wat is er nodig om de kracht van de samenleving een kans te geven?
- Hoe komt de verbinding tot stand tussen inwoners, het maatschappelijk middenveld en het professionele aanbod?
- Wat is de rol van de gemeente?

In groepjes brachten inwoners, initiatiefnemers en organisaties ervaringen, ideeën en kennis samen ten aanzien van de volgende thema's:

- Wonen
- Jeugd
- Financiële problemen
- Kwetsbaren
- Werk/dagbesteding/vrijwilligerswerk
- Zorg en het versterken van de 0^e en 1^e lijn
- Preventie en de samenhang in dorpen en wijken

Hieronder zijn per thema de uitkomsten van de groepjes samengevat.

Wonen

- o Hoe zorgen we ervoor dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen? De senior van morgen heeft andere vragen dan de senior van nu.
- o Zorgpartijen redeneren nog te weinig vanuit de klant. Het dorp moet generatiebestendig worden gemaakt. Voor het nieuwe denken moeten we de RO kaders verlaten. Een belangrijk punt die allen omschrijven: verlaat je RO – vastigheden.
- o Verwacht wordt dat er een grote vraag komt naar goedkope woningen. De senior wil vlakbij de voorzieningen wonen.
- o Idee: leegstaande verzorgingstehuizen inrichten als kleine betaalbare appartementen – samenwerking met Zorggroep Drenthe.
- o Belangrijke doelgroep: mensen die na een periode/ziekte/therapie vanuit achterstand op zichzelf willen gaan wonen. Sociale woningbouw is vaak te duur. Er vissen veel organisaties in de vijver van goedkope/sociale huurwoningen. Opletten dat je niet te veel bij elkaar zet.
- o De gemeente zou de regie moeten pakken en heeft een rol als facilitator. Er zijn nu veel eilandjes. Er is behoefte aan een overzicht wie wat doet en waar dat wordt aangeboden. De aanwezigen vinden het goed om zo bij elkaar te zitten. Elkaar beter leren kennen is de eerste voorwaarde.

Jeugd

- o Zorg bij het versterken van het voorliggende veld en bij vrijwilligerswerk/vrijwillige inzet voor de verbinding gericht op samenwerking en versterken. Kijk eerst goed naar de bestaande structuren in de gemeente.
- o Home-Start: zorg voor een goede start en betrek andere organisaties erbij die met vrijwilligers werken. Er zou meer moeten worden ingezet op promotie. Het bestaan van deze organisaties en wat ze te bieden hebben moet bekend worden gemaakt naar de inwoners.
- o Het onderwijs is nog niet bezig met preventie en vrijwilligerswerk. De verbinding met het sociale team moet nog worden gelegd. Het onderwijs vindt het belangrijk dat ze hierbij een gezicht hebben en dat er op de scholen een aanspreekpunt is. Voorgesteld wordt om samen met het voorliggende veld of het sociale team ouderavonden op de scholen te organiseren.

Zo krijgen zowel de leerkrachten als de ouders een gezicht bij de vrijwillige organisaties en de sociale teams. Inwoners kennen de sociale teams ook nog te slecht.

- De rol van de gemeente wordt gezien als verbinder van partijen en een rol in het structureel promoten.

Financiële problemen

- De vraag die naar voren kwam: hoe kunnen we de doelgroep (mensen met financiële problemen) stimuleren om andere dingen te doen. De instanties zijn vaak te ver weg. De Voedselbank is een belangrijke vindplaats voor deze doelgroep.
- Wanneer er een vraag bij het sociale team binnen komt, is het belangrijk dat er snel wordt geschakeld. De aanwezige organisaties zijn nog niet goed op de hoogte van de sociale teams.
- Aangegeven wordt dat de doelgroep het belangrijk vindt dat ze gezien worden. Om de onderkant van de doelgroep te bereiken, moet je je gezicht laten zien. Het is moeilijk om de mensen in armoede te bereiken, omdat ze nergens komen. Voorlichting over de mogelijkheden is belangrijk. Idee: de ISD langs laten gaan bij de Voedselbank.
- Mensen in armoede willen vaak ergens bij horen en met elkaar bezig zijn. Plaats De Wereld is een soort dagbesteding en zorgt ervoor dat de mensen een netwerk opbouwen en een beroep op elkaar doen. Wanneer mensen met zijn allen iets doen, gaan ze anders tegen de wereld aankijken. Belangrijk is dat deze doelgroep weer in hun eigen kracht wordt gezet.
- De organisaties zien de rol van de gemeente als subsidieverstrekker. De aanwezige organisaties zouden vaker met elkaar om tafel willen zitten.

Kwetsbaren

- Wat zijn kwetsbare doelgroepen in de gemeente: eenzame ouderen, gehandicapten, mensen met een verslaving, minima/ mensen met schulden of mensen met psychiatrische problemen. Daarnaast worden chronische zieken, zorgmijders en mensen die niet weten waar en hoe ze zorg moeten regelen genoemd.
- Om deze doelgroepen te ondersteunen is het belangrijk dat er een pedagogische civil society ontstaat. Het is belangrijk dat mensen zich bewust worden van hun omgeving en een signaleringsfunctie hebben. De kwetsbaren moeten geaccepteerd worden door de andere buurtbewoners. Buurtverenigingen kunnen hier een rol in spelen. Buurtverenigingen zouden kunnen leren hoe ze met deze doelgroep om moeten gaan. Het sociale team zou het contact kunnen verzorgen en daarnaast zou professionele kennis erbij moeten worden gehaald.
- Een deel van de kwetsbaren wil geen hulp. Dit moet dan ook geaccepteerd worden, maar het is wel belangrijk dat er dan vinger aan de pols wordt gehouden. Dit zou iemand van de buurt kunnen doen. Daarnaast noemt Trias het maatjesproject. Zo kunnen maatjes worden ingezet in plaats van professionals. Een ander idee is om een telefooncirkel op te zetten.
- Zorg wordt uitgesproken voor kwetsbare mensen in vrijstaande woningen. Deze mensen hebben minder contact met burens en trekken zelf niet snel aan de bel. Een outreachende benadering is hierbij belangrijk.
- De sociale teams hebben een belangrijke rol bij het signaleren en ondersteunen van kwetsbaren. Het is belangrijk dat er veel wordt gedaan aan PR (via verschillende kanalen) en dat er voorbeeldverhalen in de krantjes komen te staan.
- Rol gemeente: avonden organiseren voor inwoners en buurtverenigingen met specialisten om onder andere regelgeving uit te leggen.

Werk/dagbesteding/vrijwilligerswerk

- Tijdens het gesprek wordt besproken hoe mensen van dagbesteding of beschutwerk kunnen doorstromen naar vrijwilligerswerk of werk. Het is belangrijk dat vrijwilligers gematcht worden met de juiste vrijwilligersplek. Er moet iemand zijn die deze matches maken. Het idee wordt genoemd om een matchingsorganisatie voor vrijwilligersklussen op te zetten. Bij het plaatsen van vrijwilligers is het belangrijk dat wordt overlegd wat passend is voor iemand. Er zou een site moeten komen waar alles op komt te staan.
- Er zijn veel grote initiatieven die verdwijnen en er komen steeds meer kleinere initiatieven. Er is een trend naar kleine initiatieven voor dagbesteding.
- Er worden veel dezelfde dingen gedaan voor verschillende doelgroepen. Tussen deze initiatieven zou meer de verbinding kunnen worden gezocht. Vanuit de organisaties is er belang bij een sociale kaart.
- De gemeente zou faciliterend kunnen zijn in:
  - Netwerkvorming
  - Het opzetten van een goede sociale kaart
  - Het opzetten of faciliteren van een website.

Zorg en het versterken van de 0^e en 1^e lijn

- De aanwezigen zijn overtuigd van de aanpak van het nieuwe systeem waarbij eerder en kortdurend professionele zorg in het eigen netwerk het meest efficiënt is. Dit eerder inzetten en het netwerk intensief begeleiden voorkomt grote schade en kosten.
- Er valt nog veel te winnen in de samenwerking tussen professionele en vrijwillige aanbieders. De gemeente kan dit aanjagen, bijvoorbeeld in de manier van aanbesteden en het belonen van samenwerking. Daarnaast kunnen professionals een rol spelen in het coachen van vrijwilligers, waarna ze zich weer terug kunnen trekken.
- Belangrijk is dat er ruimte wordt geschept voor initiatiefnemers. Laat het eigenaarschap bij inwoners en bemoei je als politiek niet te veel met een initiatief. Wanneer ondersteuning gevraagd wordt, moet dit niet te ingewikkeld worden gemaakt met professionele opgezette begrotingen, want dit schrikt af. De gemeente moet kansrijke initiatieven niet te veel in de weg zitten.
- De aanbieders willen meer bij elkaar kijken en van elkaar leren.
- De gemeente heeft een taak als wegwijzer en het opzetten van een sociale kaart waardoor er goede matching plaats kan vinden.

Preventie en de samenhang in dorpen en wijken

- Hoe kan samenhang in dorpen en wijken worden versterkt en wat is nodig om mensen in hun kracht te zetten? Bevestigd wordt dat sociale samenhang in een wijk/dorp zorgt voor een leefbare omgeving. Het is belangrijk dat er sociale verbondenheid en binding wordt ervaren. De bereidheid om iets te doen komt vaak voort uit een 'samen gevoeld belang'. Het samendoen en organiseren van een project versterkt de sociale binding. Mensen willen zich niet meer voor een langere periode ergens aan binden, maar willen afgebakende projecten doen. Dit maakt het moeilijker om mensen te binden.
- Bij het actief deelnemen aan initiatieven hebben veel mensen een duwtje in de rug nodig. Het is belangrijk dat mensen in hun kracht worden gezet. Mensen kunnen over de streep worden gehaald door ze aan te spreken op hun kwaliteiten. Ideaal zijn projecten die zich uitsmeren als een olievlek, bijvoorbeeld het project verhalenverteller uit Eelde.
- Verenigingen hebben het moeilijk om vrijwilligers te vinden en binden. De gemeente kan een rol spelen in het verbinden en het leggen van contacten. Het is belangrijk dat de gemeente een actieve houding aanneemt en zichtbaar is. Initiatiefnemers hebben soms behoefte aan een partner die helpt om op weg te komen. Dit kan door kleine stimuleringsbijdragen en de gemeente kan optreden als verbinder (makelaarsfunctie).